

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Ε΄ Δημοτικού

Τίτλος:

«Τότε η ζωή ξαναγεμίζει χρώματα»

Συγγραφή: ΣΑΜΑΡΑ ΣΩΤΗΡΙΑ

Εφαρμογή: ΣΑΜΑΡΑ ΣΩΤΗΡΙΑ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2013

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας πρωτοβάθμιας:

Κώστας Ντίνας & Σωφρόνης Χατζησαββίδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Τότε η ζωή ξαναγεμίζει χρώματα

Εφαρμογή σεναρίου

Σωτηρία Σαμαρά

Δημιουργία σεναρίου

Σωτηρία Σαμαρά.

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Ε΄ Δημοτικού

Σχολική μονάδα

20ό Δημοτικό Σχολείο Καλαμαριάς

Χρονολογία

Από 12-04-2013 έως 24-04-2013.

Διδακτική/θεματική ενότητα

Γλώσσα Ε΄ Δημοτικού, τεύχος α΄, ενότητα 6: «Οι φίλοι μας, οι φίλες μας».

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

Για την εφαρμογή του σεναρίου απαιτήθηκαν 11 διδακτικές ώρες.

Χώρος

I. Φυσικός χώρος

Εντός σχολείου: εργαστήριο Πληροφορικής

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για την υλοποίηση του σεναρίου βασική αφετηρία είναι να εκληφθεί ένα σχολείο στο επίκεντρο του οποίου δεν βρίσκεται ούτε ο εκπαιδευτικός ούτε το παιδί ως άτομο, αλλά οι κοινωνικές σχέσεις που οδηγούν στη συγκρότηση του παιδιού σε πρόσωπο, θέτοντας ως αρχές την ελευθερία του προσώπου και την κοινωνικότητα ως προϋπόθεση της ελευθερίας (Κωτσάκης κ.α., 2010).

Όσον αφορά στην υλικοτεχνική υποδομή το μάθημα πραγματοποιείται στο εργαστήριο πληροφορικής και απαιτούνται έξι τουλάχιστον Η/Υ για ισάριθμες ομάδες, με σύνδεση στο διαδίκτυο, καθώς και βιντεοπροβολέα.

Τα παιδιά πρέπει να είναι εξοικειωμένα με την εργασία σε ομάδες, να μπορούν να επισκέπτονται εναλλάξ αρχεία και ιστοσελίδες, να μορφοποιούν κείμενο, να αντιγράφουν, να επικολλούν, να φορτώνουν ένα αρχείο ακολουθώντας μια διαδρομή.

Τα λογισμικά [Inspiration](#) και [glogster.edu](#) διατίθενται για δωρεάν χρήση 30 ημερών και ο εκπαιδευτικός πρέπει να έχει εκ των προτέρων κάνει μία σύνδεση για καθένα από αυτά, μέσω της οποίας μπορεί να μπαίνει στο αντίστοιχο περιβάλλον για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Για το λογισμικό Inspiration πρέπει να είναι εγκατεστημένο στον Η/Υ και το λογισμικό [Quik time 7](#).

Ειδικότερα για το πρόγραμμα glogster.edu στον φάκελο με τα συνοδευτικά αρχεία του σεναρίου εμπεριέχεται το αρχείο «Οδηγίες για το glogster edu.doc». Εκεί καταγράφονται αναλυτικά τα βήματα για το πώς ο/η εκπαιδευτικός θα δημιουργήσει λογαριασμό για τον/την ίδιο/α και για τις ομάδες του στο συγκεκριμένο πρόγραμμα.

Προς διευκόλυνση επίσης του εκπαιδευτικού τα αρχεία βίντεο που χρησιμοποιούνται στο σενάριο έχουν καταχωρηθεί στον υποφάκελο «Υλικό για δυναμική αφίσα», στα συνοδευτικά αρχεία του σεναρίου. Τέλος, παρακάτω (βλ. «Κείμενα») αναφέρονται και οι ηλεκτρονικές διευθύνσεις στις οποίες φιλοξενούνται τα συναφή με το σενάριο βίντεο.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

Σωτηρία Σαμαρά, Τότε η ζωή ξαναγεμίζει χρώματα..., Γλώσσα Ε΄ Δημοτικού, 2013.

Από το σενάριο αυτό εφαρμόστηκαν όλες οι ώρες εκτός από την τελευταία.

Το σενάριο αντλεί

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το παρόν διδακτικό σενάριο σχεδιάστηκε ως καταστάλαγμα του προβληματισμού μας για τη βίαιη συμπεριφορά των παιδιών που συχνά-πυκνά παρατηρείται στο σχολείο. Οι μαθητές και μαθήτριες της Ε΄ Δημοτικού με αφορμή την 6η Μαρτίου –Πανελλήνια ημέρα κατά της σχολικής βίας– ή το θέμα της φιλίας στο οποίο αφιερώνεται η 6η ενότητα του σχολικού εγχειριδίου της *Γλώσσας* καλούνται να στοχαστούν πάνω στον αντίποδα της φιλίας, στον σχολικό εκφοβισμό και στη βία, τα

οποία διαστρεβλώνουν την έννοια και το σπάνιο περιεχόμενο της φιλίας, ξεθωριάζουν τα χρώματα της σχολικής ζωής και διαρρηγνύουν το κλίμα της ασφάλειας, της αποδοχής και της εμπιστοσύνης που πρέπει να κυριαρχούν στη σχολική κοινότητα.

Ειδικότερα, καταρχήν, με την προβολή επιλεγμένων βίντεο επιδιώκεται η συγκινησιακή κινητοποίηση των παιδιών και η προτροπή τους να εκφραστούν με λόγο και να μοιραστούν τις εμπειρίες τους. Κατόπιν οι μαθητές και οι μαθήτριες ασχολούνται συστηματικά με την εννοιολόγηση του όρου *σχολικός εκφοβισμός*, τις μορφές του φαινομένου αυτού, τον τρόπο αντιμετώπισής του. Επίσης, ασχολούνται με την εννοιολόγηση των όρων *θύτης/δράστης*, *θύμα*, *παρατηρητής*, με τα χαρακτηριστικά τους, καθώς και με τους παράγοντες της θυματοποίησης. Παροτρύνονται να αποδώσουν τους εν λόγω ρόλους με χρώματα. Στη συνέχεια η συζήτηση εστιάζεται στην έννοια του/της 'διαφορετικού/-ής', αναζητούνται τα αίτια της μη αποδοχής του/της, επιδιώκεται η οικειοποίηση με αποφθέγματα γύρω από το θέμα της φιλίας αλλά και η αποδόμηση των αρνητικών συναισθημάτων και εμπειριών των παιδιών μέσω της καλλιτεχνικής έκφρασης και μέσω της αξιοποίησης της δυναμικής των χρωμάτων. Απώτερος στόχος του σεναρίου είναι η δημιουργία μιας δυναμικής αφίσας από την κάθε μαθητική μικροομάδα με θέμα: «Όχι στη βία/ναι στη φιλία για να ξαναγεμίσει η ζωή με χρώματα». Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος αυτός, τα παιδιά, παρατηρώντας επιλεγμένες αφίσες, ανακαλύπτουν το κειμενικό είδος αλλά και τα μυστικά μιας αποτελεσματικής αφίσας. Τέλος, γίνεται προσπάθεια για κριτική προσέγγιση του ερωτήματος: «Γιατί βία;».

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η ενδοσχολική βία όλο και περισσότερο σήμερα πλήττει παιδιά και εφήβους με σοβαρές επιπτώσεις στην ψυχοκοινωνική εξέλιξή τους και στη διαδικασία της μάθησης (Τσιάντης 2010). Η τηλεόραση και ο υπολογιστής ως αναπόσπαστο πλέον μέρος της καθημερινότητας των παιδιών συμβάλλουν καθοριστικά –αφενός– στη συχνή έκθεσή τους σε ιδιαίτερα βίαια ερεθίσματα και, αφετέρου, στη μυθοποίηση της βίας. Τα παιδιά που ως συστηματικοί θεατές (heavy viewers) εκτίθενται κατ' εξακολούθηση στη βία γίνονται λιγότερο ευαίσθητα στον πόνο των άλλων και γενικότερα μειώνεται η ικανότητα ενσυναίσθησής τους (Συμεωνίδου 2013). Διάφορες επίσης μορφές βίας καλλιεργούνται και από τις κακές διαπροσωπικές σχέσεις των γονιών μεταξύ τους ή με τα παιδιά τους. Προς την ίδια κατεύθυνση συντελούν, η ανικανότητα ελέγχου του θυμού από τους ενήλικες αλλά και τα επίκαιρα αυξημένα οικονομικά προβλήματα. Στο παρόν διδακτικό σενάριο γίνεται προσπάθεια τα παιδιά να συνειδητοποιήσουν και να κατανοήσουν το πρόβλημα του σχολικού εκφοβισμού, να εκφράσουν τις εμπειρίες τους, να βοηθηθούν και να βοηθήσουν. Επιπλέον, το παρόν διδακτικό σενάριο, όπως σημειώθηκε και παραπάνω, έχει ως βασική αφετηρία ένα σχολείο στο επίκεντρο του οποίου δεν βρίσκεται ούτε ο εκπαιδευτικός ούτε το παιδί ως άτομα, αλλά οι κοινωνικές σχέσεις που οδηγούν στη συγκρότηση του παιδιού σε προσωπικότητα, θέτοντας ως αρχές την ελευθερία του προσώπου και την κοινωνικότητα ως προϋπόθεση της ελευθερίας (Κωτσάκης κ.α. 2010). Στο παιδαγωγικό πλαίσιο ενός τέτοιου σχολείου έχει νόημα η δημιουργία αφισών με θέμα: «Όχι στη βία, ναι στη φιλία, για να γεμίσει η ζωή με χρώματα» και η ανάρτησή τους στο δικτυακό του τόπο.

Για να επιτευχθούν τα παραπάνω, ως προς τη μεθοδολογία επιλέγεται η καθοδηγούμενη διερεύνηση, προκειμένου τα παιδιά να οικειοποιηθούν τις νέες επιστημονικές έννοιες (σχολικός εκφοβισμός, θύτης, θύμα, παρατηρητής, αφίσα, στατική/δυναμική). Ακόμη, αξιοποιούνται στοιχεία της κειμενοκεντρικής προσέγγισης, ώστε οι μαθητές και οι μαθήτριες να ενημερωθούν γύρω από το κειμενικό είδος της αφίσας και να δημιουργήσουν μια αποτελεσματική αφίσα.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με το σενάριο αυτό επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να προβάλουν τη δική τους οπτική γωνία σε σχέση με το θέμα του σχολικού εκφοβισμού και της βίας·
- να συνειδητοποιήσουν τις έννοιες του σχολικού εκφοβισμού και της βίας και να κατανοήσουν ότι μια συμπεριφορά χαρακτηρίζεται ως επιθετική, όταν σε αυτή υπάρχει η πρόθεση να βλαφτεί ο/η άλλος/-η και όταν έχει επαναλαμβανόμενο χαρακτήρα·
- να μάθουν να διακρίνουν τις ποικίλες μορφές του σχολικού εκφοβισμού και της βίας (λεκτική, σωματική, συναισθηματική, σεξουαλική, κοινωνική, ηλεκτρονική)·
- να συνειδητοποιήσουν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του θύτη, του θύματος και του παρατηρητή·
- να αρχίσουν να συνειδητοποιούν τους παράγοντες της θυματοποίησης·

- να συνειδητοποιήσουν ότι η επιθετική συμπεριφορά εκδηλώνεται ακόμη και με τη σιωπή·
- να συνειδητοποιήσουν ότι οι άνθρωποι μεταξύ τους είναι διαφορετικοί και ότι η αποδοχή της διαφορετικότητας δικαιώνει την κοινωνική αποστολή της παιδείας· να συνειδητοποιήσουν ότι είναι σημαντικό τα θύματα αλλά και οι παρατηρητές των γεγονότων του σχολικού εκφοβισμού και της βίας να «σπάνε τη σιωπή τους»·
- να γνωρίσουν τι είναι οι γραμμές βοήθειας και ποιες είναι· να προσπαθήσουν να γίνουν περισσότερο «ομάδα» και να πολλαπλασιάσουν τις στιγμές φιλίας σε μια σύντομη καταρχήν χρονική περίοδο·
- να συνειδητοποιήσουν ότι πρέπει πάντα να διερωτώνται για την εγκυρότητα των πληροφοριών που διαβάζουν στο Διαδίκτυο.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Με το σενάριο αυτό επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να διερευνήσουν σημασιολογικά τα λήμματα σχολικός εκφοβισμός, θύτης, θύμα, παρατηρητής·
- να αναγνωρίσουν ότι χρησιμοποιούν επίθετα, για να αποδώσουν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του θύτη, του θύματος και του παρατηρητή·
- να ξαναθυμηθούν γιατί χρησιμοποιούνται τα επίθετα·
- να παραγάγουν προφορικό επιχειρηματολογικό λόγο αιτιολογώντας τις επιλογές και τους χαρακτηρισμούς τους· να οικειοποιηθούν το νέο λεξιλόγιο στον προφορικό τους λόγο· να παραγάγουν γραπτό λόγο μέσω σύντομης αφήγησης ενός σχετικού προσωπικού βιώματος·

- να διερευνήσουν σημασιολογικά τι είναι η αφίσα·
- να μάθουν για τα είδη της αφίσας·
- να διερευνήσουν τα δομικά στοιχεία μιας αποτελεσματικής αφίσας·
- να εστιάσουν στη διάκριση ανάμεσα στη στατική και στη δυναμική αφίσα·
- να συνδέσουν τα δομικά στοιχεία της αφίσας και να δημιουργήσουν μια δυναμική αφίσα.

Γραμματισμοί

Με το σενάριο αυτό επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να εξασκηθούν στο να μορφοποιούν κείμενο·
- να χρησιμοποιήσουν ένα διαδικτυακό λεξικό·
- να πλοηγηθούν σε έναν ιστότοπο με σκοπό να εντοπίσουν και να αντλήσουν πληροφορίες·
- να εξοικειωθούν με την ψηφιακή ανάγνωση κειμένων·
- να εξοικειωθούν με την εναλλαγή παραθύρων στο λειτουργικό σύστημα των Windows·
- να χρησιμοποιούν έναν ημιδομημένο [εννοιολογικό χάρτη](#) για την καταγραφή και την οργάνωση των πληροφοριών γύρω από την έννοια του σχολικού εκφοβισμού και το κειμενικό είδος της αφίσας·
- να προσθέτουν νέα σύμβολα στον εννοιολογικό χάρτη·
- να εξοικειωθούν με το λογισμικό δημιουργίας μιας [δυναμικής αφίσας](#)·
- να μάθουν να προσθέτουν και να αφαιρούν στη δυναμική αφίσα στοιχεία πολυτροπικότητας (εικόνα, ήχο, βίντεο).

Διδακτικές πρακτικές

Στο παρόν σενάριο οι μαθητές και οι μαθήτριες επιδιώκεται να αποδομήσουν αρνητικά βιώματα μέσω της πρακτικής για έκφραση και μοίρασμα προσωπικών εμπειριών και συναισθημάτων. Επίσης, επιδιώκεται να εμπλουτίσουν τα συναισθήματά τους μέσω της πρακτικής της παρακολούθησης επιλεγμένων σχετικών βίντεο. Ακόμη στόχος του σεναρίου είναι να ασκηθούν στο να ελέγχουν τις συνέπειες των συμπεριφορών τους μέσω της πρακτικής του αναστοχασμού πάνω σε αυτές καθισμένοι/-ες ως ολομέλεια σε κύκλο και να αποδέχονται τη διαφορετικότητα στο πρόσωπο του άλλου παιδιού. Επιπλέον, στόχος είναι η ανάδειξη της σημασίας της συμμετοχικότητας και της συνεργασίας μέσω της πρακτικής της εργασίας σε ομάδες.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφορμή για την ενασχόληση της τάξης με το θέμα του σχολικού εκφοβισμού μπορεί να αποτελέσει η 6η ενότητα του σχολικού εγχειριδίου της Ε΄ Δημοτικού με τίτλο «Οι φίλοι μας, οι φίλες μας». Οι ποικίλες και ολοένα αυξανόμενες καθημερινές συγκρούσεις μεταξύ των παιδιών δημιουργούν τη συνθήκη για τον προβληματισμό τους πάνω στο θέμα της ύπαρξης ή μη φιλικών σχέσεων μεταξύ των τόσο διαφορετικών συμμαθητών και συμμαθητριών. Έχοντας ως βασική αρχή την πρόληψη κυρίως κάθε μορφής βίας, ένα σενάριο με θέμα τον σχολικό εκφοβισμό και με κεντρικό μήνυμα «Όχι στη βία, ναι στη φιλία, για να ξαναγεμίσει η ζωή με χρώματα» κρίνεται ότι μπορεί να λειτουργήσει ως εργαλείο προς αυτή την κατεύθυνση και να συμβάλει ώστε το παιδί να χαίρεται περισσότερο τη ζωή του σχολείου οικοδομώντας θετικές ή/και φιλικές σχέσεις με τα άλλα παιδιά.

Επιπλέον αφορμή για την πραγματοποίηση του εν λόγω σεναρίου μπορεί να αποτελέσει και η 6η Μαρτίου, «Πανελλήνια ημέρα κατά της βίας στο σχολείο».

Ειδικότερα μπορεί να αρχίσει η εφαρμογή του σεναρίου νωρίτερα και ανήμερα της 6^{ης} Μαρτίου να γίνει η ανάρτηση των σχετικών αφισών στον δικτυακό τόπο του σχολείου. Κείμενα με τα οποία είναι εμπλουτισμένη η 6η ενότητα του σχολικού εγχειριδίου, όπως για παράδειγμα οι μαντινάδες για τη φιλία στη σελίδα 81, μπορούν να ενσωματωθούν ως περιφερειακά μηνύματα στη δυναμική αφίσα με θέμα: «Όχι στη βία, ναι στη φιλία, για να ξαναγεμίσει η ζωή με χρώματα».

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο αξιοποιεί την ευελιξία που χαρακτηρίζει το νέο Π.Σ ως προς την επιλογή του εκπαιδευτικού υλικού και υπηρετεί καταρχήν έναν από τους γενικότερους σκοπούς του για το γλωσσικό μάθημα, το να εμπλέκεται ο μαθητής και η μαθήτρια σε διδακτικές μεθόδους και ψηφιακά εργαλεία που είναι προσανατολισμένα στη διερευνητική μάθηση. Οι ειδικότεροι στόχοι που υπηρετεί και που αποτελούν και στόχους του Π.Σ. για το γλωσσικό μάθημα στην Ε΄ Δημοτικού είναι η παραγωγή γραπτού αφηγηματικού και προφορικού επιχειρηματολογικού λόγου, η χρήση των επιθέτων για απόδοση υποκειμενικών σχολιασμών και η δημιουργία αφίσας. Στο σχολικό εγχειρίδιο της Ε΄ Δημοτικού η παρουσία αφίσας είναι αρκετά συχνή ([α΄ τεύχος Βιβλίου Μαθητή](#), σελίδες 15, 28, 32 – [β΄ τεύχος](#) σελίδα 41 – [γ΄ τεύχος](#) σελίδα 36 – [α΄ τεύχος Τετραδίου Εργασιών](#), σελίδα 36) όχι όμως και η συστηματική προσέγγισή της ως κειμενικό είδος, γνώση η οποία συνοικοδομείται στο σενάριο.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στο παρόν σενάριο οι δυνατότητες των ΤΠΕ αξιοποιούνται καταρχήν με την επίσκεψη των παιδιών σε ενεργούς υπερδεσμούς που φιλοξενούν επιλεγμένα βίντεο, τα οποία είτε προβληματίζουν είτε προκαλούν συγκίνηση, είτε ενισχύουν το ψυχολογικό υπόβαθρό τους με θετικά συναισθήματα.

Επιπλέον το Διαδίκτυο τίθεται στην υπηρεσία της διερευνητικής μάθησης ως εξής: τα παιδιά καταρχήν ενεργοποιούν την προϋπάρχουσα γνώση τους και

διατυπώνουν τους δικούς τους ορισμούς για τις επιστημονικές έννοιες που πραγματεύεται το σενάριο (σχολικός εκφοβισμός, θύτης..., αφίσα...). Έπειτα επιβεβαιώνουν ή όχι τις υποθέσεις τους, αξιοποιώντας τις δυνατότητες ενός διαδικτυακού λεξικού ή διερευνώντας πληροφορίες σε επιλεγμένους δικτυακούς τόπους. Κυρίως όμως το Διαδίκτυο τίθεται στην υπηρεσία της διερευνητικής μάθησης, αφού ως εργαλείο συμβάλλει κατεξοχήν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και στάσεων αυτορρυθμιζόμενης μάθησης, στοιχείο που ενυπάρχει στη μεθοδολογία του σεναρίου.

Επίσης στη διδακτική αυτή πρόταση τα παιδιά εξοικειώνονται με τη χρήση [ψηφιακού εννοιολογικού χάρτη](#) και συνειδητοποιούν ότι αυτός αποτελεί ένα ευέλικτο εργαλείο, μέσω του οποίου οργανώνουν και καταγράφουν τις πληροφορίες που συνοικοδομούνται στην τάξη για το θέμα του σχολικού εκφοβισμού και για τα δομικά στοιχεία της αφίσας, με αποτέλεσμα να συστηματοποιείται η γνώση τους.

Τέλος, η αναφορά εξαρχής στον απώτερο στόχο για δημιουργία δυναμικής αφίσας με την αξιοποίηση [του σχετικού λογισμικού](#) αναμένεται να δημιουργήσει το συναίσθημα της προσδοκίας, να κινητοποιήσει το ενδιαφέρον των παιδιών κατά τα διάφορα στάδια της διδασκαλίας και να το κορυφώσει την ώρα της δημιουργίας της. Επίσης αναμένεται να εξοικειώσει περισσότερο τους μαθητές και τις μαθήτριες με την πολυτροπική έννοια του κειμένου.

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα από σχολικά χειρίδια

Κείμενο Βιβλίου Μαθητή Γλώσσας Ε΄ Δημοτικού, τεύχος α΄ «Κρητικές μαντινάδες: [Οι φίλοι τραγουδούν](#)»

Υποστηρικτικό εκπαιδευτικό υλικό

Βίντεο

«[Για να μη χαθούν τα χρώματα...](#)» (διάρκεια: περίπου 6 λεπτά) (σχέδιο εργασίας για το σχολικό εκφοβισμό και την ευαισθητοποίηση των παιδιών στο θέμα αυτό) [πηγή: Λεόντειο Λύκειο Ν. Σμύρνης, Όμιλος Καινοτόμων δράσεων]

«[Το τίμημα της σιωπής](#)» (διάρκεια: 2 λεπτά) (βίντεο για το σχολικό εκφοβισμό και τη δύναμη των παρατηρητών από τις Η.Π.Α.)

«[φιλία...όσα δεν έχω εκφράσει με λόγια](#)» (διάρκεια: περίπου 4 λεπτά· αφιέρωμα στη φιλία) [πηγή: Κατσαρού Θεοδοσία]

Ταινίες

«[Το αηδόνι](#)» (διάρκεια: 13 λεπτά) [πηγή: 32^ο Δημοτικό Σχολείο Πατρών]

«[Τα μπλε γυαλιά](#)»: (διάρκεια 9 λεπτά) [πηγή: Κουφονίκος Γιάννης, Ε.Ψ.Υ.Π.Ε.,]

Ιστοσελίδες

«Πύλη για την ελληνική Γλώσσα»: [Λεξικό της κοινής νεοελληνικής](#)

Το χαμόγελο του παιδιού: [Σχολικός εκφοβισμός](#)

Συνήγορος του παιδιού: [Τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας για παιδιά](#)

Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Υγείας του Παιδιού και του Εφήβου: [«Δραστηριότητες στην τάξη για την πρόληψη του εκφοβισμού και της βίας μεταξύ των μαθητών»](#)

Βικιπαίδεια, η ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια: [Σχολικός εκφοβισμός](#)

Ψηφιακό Σχολείο: [Εμπλουτισμένο ηλεκτρονικό βιβλίο Ε΄ Δημοτικού](#)

Ψηφιακές ερευνητικές εργασίες: [Από την έντυπη αφίσα στο διαδικτυακό Glog](#)

Ηλεκτρονική εφημερίδα in.gr: [Bullying](#)

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

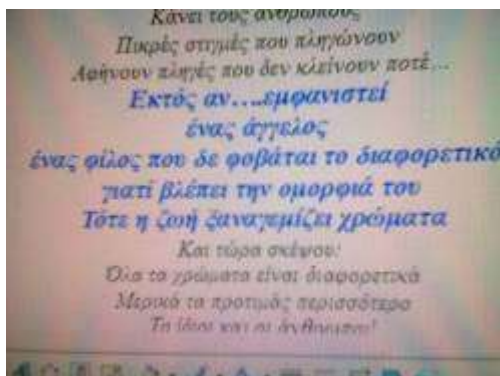
1η και 2η διδακτική ώρα

Στην αρχή του μαθήματος η εκπαιδευτικός κάλεσε τα παιδιά να παρακολουθήσουν σιωπηλά και με προσοχή ένα βίντεο. Κατόπιν οδηγίας της ένα παιδί μπήκε στα «Έγγραφα», άνοιξε τον φάκελο με τίτλο «Τότε η ζωή ξαναγεμίζει χρώματα» και το αρχείο [«Φύλλο δραστηριότητας 1.doc»](#) και επέλεξε τον ενεργό υπερδεσμό με τίτλο [«Για να μην χαθούν τα χρώματα»](#). Τα παιδιά παρακολούθησαν προσηλωμένα και με ιδιαίτερο ενδιαφέρον το παραπάνω βίντεο που προβλήθηκε στην τάξη μέσω βιντεοπροβολέα. Μόλις τελείωσε, υπήρχε επίμονο αίτημα για αναπαραγωγή.

Τα παιδιά παρακολουθούν το βίντεο «Για να μη χαθούν τα χρώματα»

Η εκπαιδευτικός τους το υποσχέθηκε, όμως τους παρότρυνε προς το παρόν να πάρουν θέση η καθεμιά ομάδα γύρω από τον Η/Υ της, και ακολουθώντας τη γνωστή διαδρομή να φτάσουν στο [«Φύλλο δραστηριότητας 1.doc»](#), να διαβάσουν σιωπηρά το σχετικό κείμενο και να κάνουν την επόμενη εργασία. Το εν λόγω κείμενο ήταν αυτό που συνόδευε την προηγούμενη προβολή. Τα παιδιά της κάθε ομάδας χρωμάτισαν τα λόγια που τους άγγιξαν περισσότερο επιδιώκοντας να συνδυάσουν το χρώμα της επιλογής τους με το νόημα των λόγων.

«Τα παιδιά χρωματίζουν λόγια του παραπάνω βίντεο που τους άγγιξαν περισσότερο»

Στη συνέχεια ανακοίνωσαν στην ολομέλεια της τάξης τις επιλογές τους και τις αιτιολόγησαν:

«Κάναμε τη φιλία με φωτεινό ροζ χρώμα, γιατί η φιλία στη ζωή και στο σχολείο είναι πολύ σημαντική και φωτεινή. Τα υπογραμμίσαμε με μαύρο χρώμα, γιατί τα χρώματα σκουραίνουν, όταν ζεις στη μοναξιά. Επιλέξαμε να χρωματίσουμε πολύχρωμα τη λέξη χρώματα, γιατί τα χρώματα που υπάρχουν στη ζωή είναι πολλά, άλλα χαρούμενα και άλλα λυπητερά.»

«Διαλέξαμε να χρωματίσουμε πολύχρωμα τη λέξη χρώματα, γιατί η φιλία δίνει στη ζωή πολλά χρώματα. Διαλέξαμε το πράσινο, γιατί είναι ένα έντονο χρώμα που συμβολίζει τη χαρά στις στιγμές της φιλίας. Διαλέξαμε το μοβ χρώμα γιατί τα λόγια που λέει είναι σκοτεινά-πικρές στιγμές που πληγώνουν. Αφήνουν πληγές που δεν κλείνουν ποτέ...-κι έτσι επιλέξαμε ένα σκούρο χρώμα»

«Επιλέξαμε αυτά τα λόγια, γιατί, όταν τα διαβάζουμε, μας προκαλούν συγκίνηση. Επιλέξαμε το χρώμα μπλε, γιατί ταιριάζει με τον άγγελο». Διαλέξαμε το πράσινο που σημαίνει «νέα αρχή». Είναι μια «νέα αρχή» να εμφανιστεί ένας άγγελος.

Τα λόγια για τον άγγελο τα βάλαμε με ένα όμορφο και φωτεινό πορτοκαλί γιατί αυτά που λέει μας συγκίνησαν πολύ».

«Διαλέξαμε το κόκκινο για το κομμάτι που λέει ότι στη ζωή κανείς δεν είναι ίδιος με τον άλλον, είμαστε διαφορετικοί και αυτή είναι η ομορφιά γιατί το κόκκινο είναι σημαντικό χρώμα για τη ζωή και τη διαφορετικότητα. Διαλέξαμε το κόκκινο χρώμα γιατί είναι το χρώμα της καλής καρδιάς. Διαλέξαμε το μαύρο στο κομμάτι που λέει ότι οι άνθρωποι κάποιες φορές γίνονται σκληροί και βίαιοι, γιατί το μαύρο είναι το χρώμα της βίας και η βία δεν είναι καλό πράγμα»

«Κάποιες λέξεις που έχουν ίση αξία όπως ζωή, διαφορετικοί, ομορφιά, τις βάψαμε με το ίδιο κόκκινο χρώμα για να ξεχωρίζουν»

«Διαλέξαμε το πράσινο χρώμα για την πρώτη φράση (εννοούν τρεις πρώτους στίχους) που μας άγγιξαν περισσότερο γιατί το πράσινο μας θυμίζει τη φιλία. Διαλέξαμε το μπεζ χρώμα –κίτρινο και καφέ– για την τρίτη φράση που μας αγγίζει πολύ, γιατί εκεί λέει ότι με τη βία ξεθωριάζουν τα χρώματα της ζωής και το μπεζ χρώμα –κίτρινο και καφέ– φαίνεται σα ξεθωριασμένο χρώμα»

Ακολούθησε συζήτηση γύρω από τα εξής ερωτήματα:

Ποιος δημιούργησε αυτό το βίντεο;

Γιατί το έφτιαξαν;

Μήπως για να το δουν τα παιδιά και να διασκεδάσουν;

Ποιο είναι το κεντρικό του θέμα;

Τα παιδιά εύκολα εστίασαν στο θέμα της ενδοσχολικής βίας χωρίς όμως να χρησιμοποιήσουν τον όρο 'σχολικός εκφοβισμός και βία'. Περισσότερο έκαναν περιγραφική αναφορά πάνω στο κεντρικό θέμα του βίντεο και άρχισαν να μεταφέρουν τις εμπειρίες τους για το τι κάνουν μερικά παιδιά στο σχολείο σε άλλα παιδιά, ή τι συνέβη μια φορά στα ίδια. Η εκπαιδευτικός τους είπε ότι στην πορεία των μαθημάτων θα τους δοθεί η ευκαιρία να μιλήσουν για τα δικά τους βιώματα, έκανε αναφορά και χρήση της έννοιας 'σχολικός εκφοβισμός και βία' και ζήτησε από τα παιδιά να δοκιμάσουν να δώσουν γραπτά τον δικό τους ορισμό. Στη συνέχεια τους

παρότρυνε να επισκεφθούν τον δικτυακό τόπο «Το χαμόγελο του παιδιού» και ειδικότερα την ιστοσελίδα για τον [σχολικό εκφοβισμό](#), και, αφού πλοηγηθούν, να διερευνήσουν αν ο ορισμός τους είναι σωστός και επαρκής. Η συζήτηση εστιάστηκε στο ότι μια πράξη για να χαρακτηριστεί ως σχολικός εκφοβισμός και βία πρέπει να έχει επαναλαμβανόμενο χαρακτήρα και αυτός που την κάνει να έχει πρόθεση να πληγώσει τον άλλον. Επίσης, η συζήτηση εστιάστηκε στο ότι μια πράξη καταστροφής αντικειμένου (τα παιδιά ανέφεραν σκίσιμο τετραδίου, δάγκωμα μολυβιού, μουντζουρώματα) είναι επίσης πράξη σχολικού εκφοβισμού και βίας. Τα παιδιά ακόμη αναφέρθηκαν στα πειράγματα και στα αστεία και έγινε συζήτηση για το αν έχουν δικαίωμα να υπερβαίνουν τα όρια που θέτει ο κάθε συμμαθητής και η καθεμιά συμμαθήτρια. Κατόπιν διαβάσαν από την ιστοσελίδα για τι μπορεί να περιλαμβάνει ο σχολικός εκφοβισμός και με τη βοήθεια της εκπαιδευτικού τα ομαδοποίησαν σε κατηγορίες. (Στο σημείο αυτό αξ σημειωθεί ότι στο αρχικό σενάριο δεν έχουν καταγραφεί ρητά οι μορφές του σχολικού εκφοβισμού και της βίας στις οποίες κατηγοριοποιούνται αυτά που περιλαμβάνουν ο σχολικός εκφοβισμός και η βία (χτυπήματα, εσκεμμένο αποκλεισμό...) ούτε αναγράφονται ρητά στην προτεινόμενη προς διερεύνηση από τη δημιουργό του σεναρίου ιστοσελίδα. Για το λόγο αυτό και για διευκόλυνση των παιδιών κατά την εφαρμογή του σεναρίου αξιοποιήθηκε και ακόμη μια [ιστοσελίδα](#)):

- Χτυπήματα: «σωματική βία»
- Απειλές, εκβιασμό, πειράγματα, παρατσούκλια, κοροϊδία, διάδοση φημών: λεκτική βία: «λεκτική βία»
- Εσκεμμένος αποκλεισμός μαθητών από διάφορες κοινωνικές και σχολικές δραστηριότητες: «κοινωνική βία»
- Σεξουαλική παρενόχληση: «σεξουαλική βία»

- Ηλεκτρονικό bullying / cyber bullying. Το cyberbullying είναι ο εκφοβισμός που προκαλείται διαμέσου της χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών, κινητών τηλεφώνων και άλλων ηλεκτρονικών συσκευών: «ηλεκτρονική βία».

Επιπλέον έγινε σύντομη αναφορά στην εγκυρότητα και αξιοπιστία των ιστοσελίδων.

Τέλος, οι μαθητές και οι μαθήτριες παροτρύνθηκαν να ανοίξουν το αρχείο [«Σχολικός εκφοβισμός.isf»](#) (θέση «Εγγραφα», φάκελος «Τότε η ζωή ξαναγεμίζει χρώματα») και να οργανώσουν τις πληροφορίες που διερεύνησαν στον ημιδομημένο εννοιολογικό χάρτη.

«Τα παιδιά συμπληρώνουν τον χάρτη με τις μορφές του σχολικού εκφοβισμού και της βίας»

Στο τέλος του μαθήματος η εκπαιδευτικός έφερε στη συζήτηση της τάξης την ιδέα για τη δημιουργία μιας ψηφιακής αφίσας γύρω από το μήνυμα: «Όχι στη βία, ναι στη φιλία για να ξαναγεμίσει η ζωή με χρώματα». Η ιδέα κέντρισε το ενδιαφέρον των παιδιών τα οποία την αποδέχτηκαν. Η εκπαιδευτικός παρότρυνε τα παιδιά από κάθε μάθημα που θα ακολουθούσε να παίρνουν ιδέες για να φτιάχνουν την αφίσα τους.

Ας σημειωθεί εδώ ότι λόγω έλλειψης χρόνου δεν κατέστη δυνατό να ικανοποιηθεί το αίτημα των παιδιών για αναπαραγωγή του βίντεο.

Ο βαθμός συμμετοχής των παιδιών στη συζήτηση της τάξης αποτέλεσε έναν τρόπο **αξιολόγησής** τους. Ένας άλλος τρόπος για την αξιολόγηση της κατανόησης του θέματος του σχολικού εκφοβισμού αποτέλεσε η διερεύνηση των σχετικών δικτυακών τόπων από την πλευρά των παιδιών και η συμπλήρωση του ημιδομημένου εννοιολογικού χάρτη.

3η, 4η & 5η διδακτική ώρα

Στην αρχή του μαθήματος η εκπαιδευτικός είπε σε ένα παιδί να μεταβεί στα «Έγγραφα», να ανοίξει το φάκελο με τίτλο «Τότε η ζωή ξαναγεμίζει χρώματα» και το αρχείο [«Φύλλο δραστηριότητας 2.doc»](#) και να επιλέξει το αρχείο βίντεο [«Το αηδόνι»](#) (διάρκεια προβολής: 13 λεπτά) που ήταν σε ενεργό υπερδεσμό. Το βίντεο προβλήθηκε μέσω βιντεοπροβολέα στην ολομέλεια της τάξης και τα παιδιά το παρακολούθησαν με πολύ ενδιαφέρον.

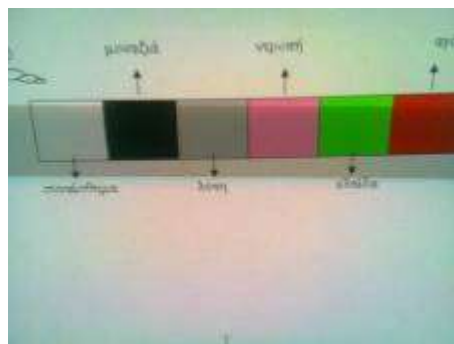
Παρακολουθώντας την ταινία «Το αηδόνι»

Κατόπιν παροτρύνθηκαν από τη δασκάλα τους να αναφέρουν τα σχόλια και τις εντυπώσεις τους. Κατά τη διάρκεια των σχολιασμών τους, καθώς αναφέρονταν στα πρόσωπα και στην εξέλιξη της ιστορίας χρησιμοποίησαν με επιτυχία τη νεοαποκτηθείσα έννοια 'Σχολικός εκφοβισμός και βία' και με τη βοήθεια ερωτήσεων αναγνώρισαν και έδεσαν με τα γεγονότα της ιστορίας τις μορφές της λεκτικής, της σωματικής, και της κοινωνικής βίας. Τα παιδιά σχολίασαν ότι η Γωγώ (βασικό πρόσωπο της ιστορίας) ήρθε ξαφνικά στο σχολείο, ήταν καινούρια, δεν τη συμπάθησαν τα άλλα παιδιά, γιατί δεν έκανε πλάκες, ήταν διαφορετική. Με αφορμή τον τελευταίο χαρακτηρισμό η συζήτηση εστιάστηκε στην έννοια της 'διαφορετικότητας', στον επιπόλαιο τρόπο με τον οποίο κρίνουμε πολλές φορές τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές μας. Ειδικότερα η συζήτηση εστιάστηκε στην έννοια της μη αποδοχής του διαφορετικού (και στην περίπτωση του παραπάνω

βίντεο, του ασυνήθιστου χαρακτήρα). Επίσης τα παιδιά σχολίασαν τον χαρακτηρισμό «μουγκή» και είπαν ότι, «όταν εκείνη λάλησε με το δικό της τρόπο όλοι οι άλλοι σώπασαν». Μία μαθήτρια παρατήρησε ότι στο τέλος του βίντεο ή Γωγώ ήταν πάλι μόνη και αυτή η σημαντική παρατήρηση έδωσε την αφορμή για να αναδειχτεί η αξία των κοινωνικών σχέσεων στο σχολείο.

Στη συνέχεια τα παιδιά κατά ομάδες κάθισαν γύρω από τον Η/Υ τους και η δασκάλα τα ρώτησε για το πώς θα χρωμάτιζαν τα συναισθήματα της πρωταγωνίστριας από τη στιγμή της έλευσής της στο σχολείο μέχρι το τέλος και τα παρότρυνε να ανοίξουν στο σχετικό φάκελο [«Φύλλο δραστηριότητας 2.doc»](#), να δημιουργήσουν μια χρωματική παλέτα συναισθημάτων (ερμηνεύοντας τα χρώματα με το δικό τους τρόπο) και να αιτιολογήσουν τις επιλογές τους.

«Τα παιδιά δημιουργούν μια χρωματική παλέτα συναισθημάτων»

Μερικές από τις εξηγήσεις των παιδιών ήταν οι εξής:

Δ΄ ομάδα:

«Μαύρο, γιατί ένιωθε μοναξιά

Πράσινο, γιατί ένιωσε ελπίδα, επειδή της είπε η μαμά της ότι θα έκανε νέους φίλους

Κόκκινο, γιατί ένιωσε πολύ θυμό, επειδή έγραψαν «μουγκή» και

Κίτρινο, γιατί ένιωσε ικανοποίηση. Κίτρινο γιατί είναι ανοιχτόχρωμο σαν τον ήλιο και λαμπερό».

Ας σημειωθεί ότι τα παιδιά αυτής της ομάδας πήραν μόνα τους την πρωτοβουλία, πάτησαν στην Google μηχανή «χρώματα και συναισθήματα», μπήκαν σε [σχετική ιστοσελίδα](#) και αξιοποίησαν τους προτεινόμενους συνδυασμούς.

«Η ιστοσελίδα που βρήκαν με πρωτοβουλία τους και αξιοποίησαν τα παιδιά μιας ομάδας για να δημιουργήσουν τη χρωματική τους παλέτα»

Α΄ ομάδα:

«Μαύρο, γιατί ένιωθε μοναξιά

Γκρι, γιατί ήταν λυπημένη, επειδή όλοι την κορόϊδεαν

Μπλε σκούρο, γιατί φοβόταν

Πορτοκαλί, γιατί είναι ανοιχτό χρώμα και ένιωθε χαρά

Β΄ ομάδα

Γκρι, λύπη, γιατί ήρθε στο σχολείο και δεν τη αποδέχονταν

Ροζ γιατί, όταν την κορόϊδεαν, ντρεπόταν

Πράσινο, γιατί ήρθε ο κύριος και μίλησε στα παιδιά και δημιουργήθηκε μέσα της μια ελπίδα

Κόκκινο, γιατί χόρεψε καλά και ήταν χαρούμενη».

Ακολούθως η εκπαιδευτικός είπε στα παιδιά να ανοίξουν από τον σχετικό φάκελο «Τότε η ζωή ξαναγεμίζει χρώματα» το αρχείο [«Άλλη μια ιστορία.doc»](#) και να διαβάσουν την ιστορία. Με οδηγό τις ερωτήσεις που υπάρχουν στην επόμενη σελίδα πραγματοποιήθηκε εκτεταμένη συζήτηση στην τάξη με στόχο να οικειοποιηθούν τα

παιδιά τις έννοιες θύτης, θύμα, παρατηρητής και να τις αντιστοιχίσουν με τα πρόσωπα της ιστορίας.

Διαβάζοντας την ιστορία με τίτλο: «Άλλη μια ιστορία»

Επιδιώκοντας να ανιχνευτούν τα συναισθήματα των παιδιών της ιστορίας τα παιδιά παρατήρησαν ότι από τη ζωή τους στο σχολείο λείπουν τα χρώματα της φιλίας, της εμπιστοσύνης, της χαράς και της ευτυχίας. Είπαν επίσης ότι ο Γιώργος, η Μαρία και ο Νάκος αισθάνονται άσχημα, νιώθουν φόβο και είναι πληγωμένοι. Εύστοχα τους χαρακτήρισαν ως θύματα. Στο ερώτημα, γιατί ο Γιάννης και ο Νίκος ενοχλούν το Γιώργο και γενικότερα, γιατί ενοχλούμε κάποιον/α, στο σχολείο απάντησαν: επειδή διαβάζει πολύ και τον κοροϊδεύουν φυτό, επειδή είναι απόμακρος, επειδή κάνει αηδιαστικά πράγματα (...). Τα παιδιά χαρακτήρισαν το θύτη και είπαν ότι είναι μάγκας, ανάγωγος, νευρικός, ζηλιάρης, θρασύς, μειώνει το θύμα, το απομονώνει, θέλει να δείξει δυνατός, ασκεί σωματική και λεκτική βία. Τη συμπεριφορά του Γιάννη και του Νίκου τη χαρακτήρισαν απαίσια, χυδαία, απαράδεκτη, κακή. Αναλογικά χαρακτήρισαν τα θύματα και τον παρατηρητή. Αξίζει να σημειωθεί η παρατήρηση μιας μαθήτριας ότι μερικές φορές τα παιδιά παρατηρούν απλώς, *γιατί δεν ξέρουν τι να κάνουν για να βοηθήσουν*. Στο σημείο αυτό η εκπαιδευτικός εκμεταλλεύτηκε την ευκαιρία και προέτρεψε τα παιδιά να παρακολουθήσουν ένα μικρό βιντεάκι το οποίο με ένα σιωπηλό αλλά ηχηρό μήνυμα έδινε απάντηση στο σχόλιό τους. Το βίντεο είχε τίτλο [«Το τίμημα της σιωπής»](#).

Παρακολουθώντας το βίντεο:
[«Το τίμημα της σιωπής».](#)

Το βίντεο έκανε ιδιαίτερη εντύπωση στα παιδιά και έγινε συμφωνία να μείνει για ένα λεπτό το κάθε παιδί σιωπηλό να σκεφτεί το μήνυμα.

Ακόμη, τα παιδιά στη συζήτηση ανέφεραν ότι είναι πολύ άσχημο να είμαστε αδιάφοροι, γιατί κάποιος υποφέρει και αν κάποιος αδιαφορεί είναι συνένοχος, γιατί σκεπάζει την αλήθεια και την πράξη της βίας. Μια άλλη μαθήτρια κάνοντας αναφορά και στο προηγούμενο βίντεο «Το αηδόνι» τόνισε ότι είναι πολύ άσχημο να μιλάνε ψιθυριστά και κοροϊδευτικά οι άλλοι για σένα.

Κατόπιν τα παιδιά για λόγους οικονομίας χρόνου επισκέφτηκαν κατευθείαν το λεξικό της [Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#). και διάβασαν τους ορισμούς των λέξεων θύτης, θύμα και παρατηρητής.

«Οι μαθητές και οι μαθήτριες
επισκέπτονται το λεξικό της Πύλης για
την Ελληνική Γλώσσα»

Ξαναπιάνοντας το νήμα της συζήτησης η προσοχή των παιδιών εστιάστηκε στην περίπτωση του Νάκου. Επειδή στο σχολείο που εφαρμόστηκε το σενάριο δεν υπάρχουν αλλοδαποί μαθητές και μαθήτριες, ίσως γι' αυτό, δεν εκφράστηκε, καταρχήν, από τα παιδιά ως πιθανή αιτία για την επιθετική συμπεριφορά εναντίον του Νάκου η διαφορετική εθνικότητα. Τα παιδιά ερωτήθηκαν για το ποιοι είναι οι

παράγοντες που κατά τη γνώμη τους οδηγούν ένα παιδί να γίνει θύμα. Οι απαντήσεις περιστρέφονταν στα ήδη λεχθέντα και μόνο μία μαθήτρια είπε «γιατί είναι αλλοδαπός». Ύστερα τα παιδιά ακολουθώντας τις οδηγίες του 2^{ου} φύλλου εργασίας επισκέφτηκαν [τον δικτυακό τόπο μιας ηλεκτρονικής εφημερίδας](#) και ειδικότερα την καρτέλα «Θυματοποίηση» και στην τάξη συζητήθηκαν οι παράγοντες της θυματοποίησης. Με αφορμή τον παράγοντα «εθνικότητα» ένας μαθητής είπε χαρακτηριστικά ότι με την οικονομική κρίση και οι Έλληνες πάνε σε άλλες χώρες και είναι εκεί αλλοδαποί και δεν θα ήθελαν στο ξένο σχολείο τα παιδιά τους να τα αντιμετωπίζουν όπως τον Νάκο. Επίσης παρατήρησαν ότι στην ιστορία αναφέρεται ότι και οι γονείς του Νάκου δεν έχουν σταθερές δουλειές. Η παρατήρηση αυτή αξιοποιήθηκε από την εκπαιδευτικό και τα παιδιά ερωτήθηκαν ποιες είναι εν τέλει οι διαφορές που παρουσίαζε ο Νάκος σε σχέση με τους άλλους συμμαθητές τους με βάση όσα αναφέρει η ιστορία. Τα παιδιά βοηθούμενα αναφέρθηκαν στη διαφορά «αλλοδαπός» αλλά και στη διαφορά «παιδί με γονείς που δεν έχουν σταθερές δουλειές» και εστιάστηκε η προσοχή τους ότι έχει μεγάλη σημασία αυτά τα δύο να συνυπολογίζονται πώς επηρεάζουν και τα δύο την ταυτότητα του μαθητή και εν τέλει τη διαφορετικότητά του. Αξιοποιήθηκαν προς την κατεύθυνση αυτή και οι πληροφορίες του γραφήματος της ηλεκτρονικής εφημερίδας:

«Τα παιδιά συζητούν αξιοποιώντας τις πληροφορίες για τους παράγοντες θυματοποίησης που σχηματοποιούνται στο γράφημα της ηλεκτρονικής εφημερίδας»

Στη συνέχεια η συζήτηση της τάξης περιστράφηκε στα τελευταία δύο ερωτήματα του 2ου φύλλου δραστηριοτήτων: Ειδικότερα συζητήθηκε αν η Μαρία λύνει το πρόβλημα με τη σιωπή της και αν ισχύει σε αυτή την περίπτωση η γνωστή ρήση «η σιωπή είναι χρυσός» και επίσης συζητήθηκε αν υπάρχει κάποιος άλλος τρόπος για να βοηθηθεί ένα παιδί το οποίο δεν επιθυμεί να μιλήσει για το πρόβλημα βίας που αντιμετωπίζει ούτε σε συμμαθητή ή συμμαθήτρια ούτε στο/στη δάσκαλο/α ούτε στους γονείς. Μέσα από την παραπάνω συζήτηση έγινε προσπάθεια να συνειδητοποιήσουν τα παιδιά ότι πρέπει να «σπάνε τη σιωπή τους». Επίσης, ένα αγοράκι ήξερε για τις γραμμές βοήθειας και με τη συνεισφορά του προώθησε τη συζήτηση της τάξης. Τα παιδιά επισκέφτηκαν την προτεινόμενη στο φύλλο εργασίας τους ιστοσελίδα, [οι τηλεφωνικές γραμμές για παιδιά και εφήβους](#), και διερεύνησαν αυτό το νέο στοιχείο περαιτέρω.

Με το πέρας της συζήτησης τα παιδιά, ακολουθώντας τις οδηγίες του φύλλου δραστηριοτήτων, άνοιξαν το αρχείο «Σχολικός εκφοβισμός.isf» (βλ. συνοδευτικό υλικό), δημιούργησαν νέα σύμβολα στον ημιδομημένο εννοιολογικό χάρτη και συμπλήρωσαν εκεί τις νεοαποκτηθείσες επιστημονικές έννοιες. Ακόμη χρωμάτισαν τους ρόλους του θύτη, του θύματος και του παρατηρητή και καταχώρησαν τα χαρακτηριστικά τους γνωρίσματα, αξιοποιώντας την προφορική συζήτηση της τάξης. Τέλος, τα παιδιά με τις ερωτήσεις της δασκάλας επανέφεραν στη μνήμη τους τη γραμματική κατηγορία «επίθετα», την οποία χρησιμοποιούν για να αποδώσουν αρκετά από χαρακτηριστικά του θύτη, του θύματος και του παρατηρητή. Σχολιάστηκε ότι αποδίδουμε επίσης χαρακτηρισμούς και πιο περιφραστικά. Η εκπαιδευτικός επέμεινε στο ερώτημα «γιατί χρησιμοποιούμε τα επίθετα» και δόθηκε έμφαση στο ότι στην περίπτωση που συζητάμε αναφερόμαστε σε «εσωτερικά» χαρακτηριστικά γνωρίσματα. Έγινε και η αντιδιαστολή με τα εξωτερικά.

Ως εργασία στο σπίτι διανεμήθηκε στα παιδιά έντυπο φύλλο με αποφθέγματα υπέρ της φιλίας και κατά της βίας (βλ συνοδευτικά αρχεία) και παρακινήθηκαν να απομνημονεύσουν τρία-τέσσερα. Επίσης, παραπέμφθηκαν στην 6η ενότητα του

σχολικού εγχειριδίου με τίτλο «οι φίλοι μας, οι φίλες μας» και συγκεκριμένα [στη σελίδα με τίτλο «Οι φίλοι τραγουδούν» \(μαντινάδες για τη φιλία\)](#) και παροτρύνθηκαν να απομνημονεύσουν κάτι και από κει. Η εκπαιδευτικός τους επισήμανε ότι το υλικό αυτό μπορεί να το αξιοποιήσουν και στη δημιουργία αφίσας.

Η οικειοποίηση των νέων επιστημονικών εννοιών από τα παιδιά **αξιολογήθηκε** από την επιτυχή χρήση τους στον προφορικό λόγο, από την απόδοση ανάλογων με την κάθε έννοια χαρακτηριστικών γνωρισμάτων, από την αναγνώρισή τους ως προς το είδος της γραμματικής κατηγορίας, από τον εννοιολογικό προσδιορισμό τους ως «εσωτερικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα» και από την επαρκή συμπλήρωση του εννοιολογικού χάρτη.

6η & 7η διδακτική ώρα

Πριν από την έναρξη του μαθήματος, η εκπαιδευτικός μαζί με τρία παιδιά μετέφεραν στην αίθουσα Πληροφορικής τα δύο χαλιά που υπάρχουν στο σχολείο. Τα χαλιά τοποθετήθηκαν διπλωμένα σε μια άκρη, αφού τα θρανία χρειαζόταν για να εργαστούν τα παιδιά.

Στην αρχή του μαθήματος έγινε επανασύνδεση με τα προηγούμενα με αναφορά στις επιστημονικές έννοιες 'σχολικός εκφοβισμός' και 'βία', στις μορφές τους, στις έννοιες 'θύτης', 'θύμα', 'παρατηρητής', στην αποδοχή του διαφορετικού, στην αναγκαιότητα «να σπάσει η σιωπή». Έπειτα, τα παιδιά ρωτήθηκαν αν θυμούνται κάποια από τα αποφθέγματα ή τις μαντινάδες για τη φιλία. Σχεδόν όλα είπαν κάποια και αρκετά έγιναν και ομαδική απαγγελία.

Κατόπιν η εκπαιδευτικός διένειμε στα παιδιά το [3ο φύλλο δραστηριότητας](#), και τους ζήτησε να ανακαλέσουν στη μνήμη τους κάποιο περιστατικό που τα πλήγωσε στις σχέσεις τους με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές τους στο σχολείο και να το αφηγηθούν σε λίγες γραμμές. Επίσης τους ζήτησε να καταγράψουν σε λίγες γραμμές τα συναισθήματα που τους δημιούργησε το περιστατικό. Τέλος, στο ίδιο φύλλο εργασίας τα παρότρυνε να αποδώσουν με ζωγραφική και χρώματα την

εμπειρία τους και τα συναισθήματά τους. Επιπλέον, σχολίασε ότι ίσως κάποιες από αυτές τις ζωγραφιές να τις αξιοποιήσουν, όταν θα δημιουργήσουν την αφίσα τους.

Πριν όμως ξεκινήσουν τα παιδιά τη νέα εργασία τους, η δασκάλα τόνισε ότι στόχος της δραστηριότητας δεν είναι να στοχοποιηθούν μέσω των γραφομένων συγκεκριμένα πρόσωπα και πράξεις. Αυτό πρέπει να αποφύγουν να το κάνουν. Στόχος είναι τα παιδιά να εκφραστούν και να μοιραστούν εμπειρίες, να αποφορτιστούν, να αρχίσουν να συνειδητοποιούν περισσότερο συμπεριφορές που μπορεί να πληγώνουν τα άλλα παιδιά και από κοινού όλοι και όλες να βρουν μέτρα για να αντιμετωπιστεί ο σχολικός εκφοβισμός και η βία.

Από την πορεία του μαθήματος φάνηκε ότι οι παραπάνω οδηγίες ήταν απαραίτητο να δοθούν στα παιδιά.

«Γραπτές αφηγήσεις, ζωγραφιές, συναισθήματα, χρώματα»

Με την ολοκλήρωση της δραστηριότητας η δασκάλα είπε στα παιδιά ότι θα χρειαστεί να ανοίξουν χώρο στην αίθουσα της Πληροφορικής μετακινώντας τα θρανία, γιατί το υπόλοιπο μάθημα θα το συνεχίσουν καθιστά σε κύκλο σε δύο χαλιά που θα απλώσουν στην αίθουσα. Η ιδέα να καθίσουν στο χαλί άρεσε αμέσως στα παιδιά. Τα χαροποίησε. Έγιναν οι απαραίτητες μετακινήσεις, τα χαλιά απλώθηκαν και τα παιδιά κάθισαν ευχαριστημένα στα χαλιά, ακούμπησαν το φύλλο εργασίας μπροστά τους και με την προτροπή της εκπαιδευτικού έδεσαν όλα για μια στιγμή τα χέρια. Ήταν η ώρα να διαβαστούν οι εμπειρίες τους και συναποφασίστηκε ότι δε θα στηθεί κάποιο

δικαστήριο, ότι θα γίνει προσπάθεια να μη στεναχωρηθεί επιπλέον κάποιο παιδί, αλλά όλα τα παιδιά να μοιραστούν ζωγραφιές, εμπειρίες και συναισθήματα και να εκφραστούν για να βοηθηθεί το καθένα από το άλλο.

«Δημιουργήσαμε και κλίμα...»

και καμιά δεν πιάστηκε για την επιλογή του/της. Διάβαζαν δυο-τρία παιδιά, έδειχναν τις ζωγραφιές τους (βλ. συνοδευτικό υλικό), σχολίαζαν τα χρώματα και το περιεχόμενό τους, τα χέρια ενώνονταν και ακολουθούσε μια μικρή συζήτηση με δύο άξονες: α) πότε μια πράξη μας κρίνεται ως πράξη σχολικού εκφοβισμού και βίας· β) τι μέτρα μπορούμε να πάρουμε, τι μπορούμε να κάνουμε. Επιδιώχθηκε σε αυτά να καταλήγουν τα ίδια τα παιδιά.

Σε μια προσπάθεια ανακεφαλαίωσης της συζήτησης ας αναφερθούν τα εξής:

α) Κατά την κρίση της εκπαιδευτικού, οι περισσότερες εμπειρίες που αναφέρθηκαν, αφορούσαν σε ήπια προβλήματα που όμως είχαν αφήσει τα ίχνη τους, τα θυμόταν το

κάθε παιδί και κατέγραφε αρνητικά συναισθήματα. Υπήρχαν και λίγες διαφορετικές περιπτώσεις -ήδη γνωστές. Τα τελευταία αυτά παιδιά θέλησαν και εκφράστηκαν με πρωτοβουλία τους, ένα όμως σε κατ' ιδίαν συζήτηση είπε ότι ένιωσε λίγο δύσκολα, χωρίς όμως να δημιουργηθεί κάποιο θέμα.

β) Κάποιο παιδί με την αφήγησή του άρχισε να στοχοποιεί ένα άλλο. Επιλέχτηκε από την πλευρά της εκπαιδευτικού να ολοκληρωθεί η αφήγηση χωρίς κάποια παρέμβαση ή σχόλιο και κατόπιν να ακολουθήσει η ανάγνωση της επόμενης εμπειρίας στην οποία εστιάστηκε αμέσως η συζήτηση. Επειδή όμως το πρώτο παιδί επέμενε να πάρει το λόγο, με ψιθυριστή παράκληση-οδηγία στο αυτί δόθηκε συνέχεια στην αφήγησή του, αργότερα σε ένα διάλειμμα, έγινε συζήτηση μεταξύ και άλλων δύο παιδιών που ήρθαν και ικανοποιήθηκε το αίτημα.

γ) Δύο παιδιά μίλησαν εκτεταμένα με την εκπαιδευτικό, το ένα με δική του πρωτοβουλία στο τέλος του μαθήματος της ίδιας μέρας, το άλλο με πρωτοβουλία της εκπαιδευτικού άλλη μέρα.

δ) Τα παιδιά από τη συζήτηση συνειδητοποίησαν για πρώτη φορά πιο εστιασμένα ότι μια πράξη κρίνεται ως πράξη βίας, αν έχει επαναλαμβανόμενο χαρακτήρα και αν έχει πρόθεση αυτός που την κάνει να πληγώσει τον άλλον ή την άλλη. Επίσης συνειδητοποίησαν με αιτία το μοίρασμα των εμπειριών πόσο αρνητικά συναισθήματα δημιουργούν τόσο η λεκτική όσο και η σωματική και η κοινωνική βία στα άλλα παιδιά.

ε) Τα παιδιά κατέληξαν από τη συζήτηση ότι, όταν μια αρνητική συμπεριφορά μετά την παρέμβαση του/της δασκάλου/-ας, στην οποία αναφέρθηκαν, δεν επαναλαμβάνεται από το ίδιο παιδί, αυτό είναι μια αντιμετώπιση, ένα μέτρο προς τη λύση του προβλήματος. Επίσης συνειδητοποίησαν ως μέτρο αντιμετώπισης το να αναγνωρίζουν στο συμμαθητή και στη συμμαθήτρια τη μικρή αλλαγή συμπεριφοράς, ή την αλλαγή συμπεριφοράς για ένα βραχύ έστω χρονικό διάστημα. Ακόμη, επισήμαναν ότι η φυγή από το σχολείο ενός παιδιού λόγω του σχολικού εκφοβισμού και της βίας δεν είναι μέτρο αντιμετώπισης πάντοτε, αφού κι εκεί που θα πάει το

παιδί μπορεί να έχει παρόμοιες δυσκολίες (να το έχουσε στην άκρη, να του φορτώνουν πράγματα που δεν έχει κάνει). Επιπλέον πρόσθεσαν ως μέτρο αντιμετώπισης όταν κάποια συμπεριφορά τα ενοχλεί *την άλλη μέρα* να τη συζητήσουν με τον/τη συμμαθητή και συμμαθήτρια σε φιλικό τόνο. Ακολούθως πρόσθεσαν ως μέτρο το να παραβλέπουν και κάποιες άστοχες συμπεριφορές κυρίως όταν διαπιστώνουν ότι δεν είναι εμπρόθετες. Επιπλέον τα παιδιά συνειδητοποίησαν ότι είναι θετικό ως μέτρο πρώτα να εκφράζουν με ήρεμο αλλά σταθερό τρόπο τα αρνητικά τους συναισθήματα σε όποιο παιδί τα ενοχλεί, ύστερα, αν δεν βρουν λύση, στο δάσκαλο ή στη δασκάλα τους, στους γονείς και τέλος σε μια γραμμή βοήθειας και σε κάθε περίπτωση «να σπάνε τη σιωπή τους». Ακόμη ως μέτρο αντιμετώπισης του σχολικού εκφοβισμού και της βίας προτάθηκε από την εκπαιδευτικό να καθιερωθεί κάθε Τρίτη ένα δεκάλεπτο από το μάθημα για να συζητούνται οι μεταξύ των παιδιών σχέσεις. Τέλος μπήκε ως στόχος εκείνη την ημέρα να πολλαπλασιαστούν ενσυνείδητα οι στιγμές της φιλίας, κανείς και καμιά να μη μείνει μόνος και μόνη στο διάλειμμα για να ζωντανέψουν τα χρώματα της σχολικής ζωής. Η πραγματοποίηση αυτού τελευταίου στόχου θα ανανεωνόταν τις επόμενες μέρες.

Με το τέλος του μαθήματος η εκπαιδευτικός θύμισε στα παιδιά τη δημιουργία αφίσας και ζήτησε να περιποιηθούν στο σπίτι τους λίγο τις ζωγραφιές τους, να προσθέσουν και κανένα συννεφάκι με λόγια, γιατί ίσως τις χρειαστούν για την ψηφιακή αφίσα που θα δημιουργήσουν.

Κριτήριο για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του σεναρίου σε αυτή τη φάση αποτέλεσε το ότι δημιουργήθηκε το κλίμα εμπιστοσύνης και συναισθηματικής ασφάλειας μέσα στη σχολική τάξη. Έτσι δημιουργήθηκαν οι συνθήκες και τα παιδιά εξωτερικεύσαν κατά κανόνα ακώλυτα τις εμπειρίες και τα συναισθήματά τους. Ο βαθμός συμμετοχής των παιδιών ήταν πολύ μεγάλος, τα περισσότερα ήθελαν να μιλήσουν, να δείξουν τη ζωγραφιά τους, να σχολιάσουν και τα χρώματα. Τα όρια που τέθηκαν εξ αρχής συνέβαλαν στο να είναι ουσιαστική η συζήτηση και γινόταν

υπενθύμισή στις περιπτώσεις που η συζήτηση έτεινε να παρεκκλίνει. Ας αναδειχθεί ιδιαίτερα και η αυθόρμητη συμμετοχή των «διαφορετικών» παιδιών σε αυτή τη διαδικασία και ακόμη ότι οικοδομήθηκε μια πιο συστηματική και ουσιαστική επικοινωνία των διαφορετικών παιδιών με την εκπαιδευτικό (η οποία συμβαίνει να μην είναι η δασκάλα της τάξης).

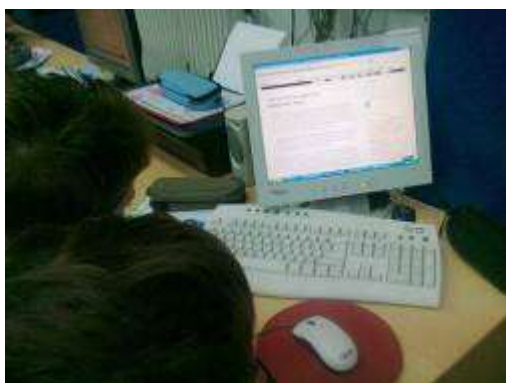
8η & 9η διδακτική ώρα

Στο ξεκίνημα του μαθήματος έγινε συζήτηση πάνω στο αν κατάφεραν τα παιδιά να ξεπεράσουν τις διαφορές τους, να ξαναγεμίσουν με χρώματα τις στιγμές της σχολικής ζωής και να γίνουν περισσότερο ομάδα που συμμετέχει σε κοινά παιχνίδια και δράσεις. Σε μια γενικότερη αποτίμηση κρίνεται ότι παρατηρήθηκε βελτίωση στις μεταξύ των παιδιών σχέσεις και ότι η βελτίωση αυτή επηρέασε ικανοποιητικά και τα διαφορετικά παιδιά.

Στη συνέχεια το μαθητικό ενδιαφέρον στράφηκε στη δημιουργία της αφίσας με μήνυμα «Όχι στη βία, ναι στη φιλία, για να ξαναγεμίσει η ζωή με χρώματα». Διερευνήθηκε και πάλι η προϋπάρχουσα γνώση των παιδιών. Τα μέλη της κάθε ομάδας, αφού συζήτησαν μεταξύ τους, καταρχήν διατύπωσαν τον δικό τους ορισμό για το τι είναι αφίσα: *«αφίσα είναι μια μεγάλη φωτοτυπία που συνήθως απεικονίζει συνθήματα και εικόνες ή αφίσα είναι ένα μεγάλο χαρτί που μας δίνει π.χ. πληροφορίες για ένα θέατρο»*. Κατόπιν τα παιδιά παρακινήθηκαν να τον επιβεβαιώσουν μέσω του ηλεκτρονικού λεξικού της [«Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα»](#). Με αφορμή τα όσα αναγράφονται στο σχετικό λήμμα έγινε αναφορά και στα είδη αφίσας με κριτήριο το περιεχόμενό της. Έπειτα η κάθε ομάδα επισκέφτηκε [έναν σχετικό δικτυακό τόπο](#) για να διερευνήσει δύο άλλα είδη αφίσας που προτείνονται εκεί, τη *στατική* και τη *δυναμική*. Καταρχήν ελέγχθηκε η εγκυρότητα της ψηφιακής πηγής της πληροφορίας. Έγινε συστηματική συζήτηση στην ολομέλεια για να κατανοήσουν όλοι και όλες τη διαφορά ανάμεσα στη στατική και δυναμική αφίσα και αξιοποιήθηκε η στρατηγική της επαναδιατύπωσης της πληροφορίας. Μία μαθήτρια ρώτησε τι θα πει «ο χρήστης

αλληλεπιδρά» ... Μία άλλη ενδιαφέρουσα ερώτηση ήταν αν κοστίζει η δημιουργία δυναμικής αφίσας. Το ερώτημα εκτέθηκε στην κρίση των παιδιών και συνειδητοποίησαν από τη συζήτηση ότι αυτή η αφίσα που επρόκειτο να δημιουργήσουν σε αντίθεση με μια έντυπη αφίσα δεν κοστίζει τίποτε. Ένας μαθητής την ονόμασε «αφίσα υπέρ της οικονομικής κρίσης»...

«Τα παιδιά διαβάζουν για τη στατική και δυναμική αφίσα»

Κατόπιν, ακολουθώντας τις οδηγίες του [4ου φύλλου δραστηριότητας](#), άνοιξαν το αρχείο «Αφίσα.isf» (βλ. συνοδευτικό υλικό), που υπήρχε στον φάκελο «Τότε η ζωή ξαναγεμίζει χρώματα», και η κάθε μαθητική μικροομάδα οργάνωσε τις μέχρι τώρα πληροφορίες για την αφίσα στον ημιδομημένο εννοιολογικό χάρτη:

«Τα παιδιά καταγράφουν στον εννοιολογικό χάρτη τα είδη της αφίσας»

Παράλληλα η εκπαιδευτικός έδωσε την οδηγία όταν κάποια ομάδα συμπλήρωνε τις έννοιες στον χάρτη και τελείωνε να συνέχιζε δοκιμάζοντας τις δυνατότητες του προγράμματος: πώς αυξομειώνονται τα πλαίσια, πώς αλλάζει το μέγεθος των γραμμάτων, πώς μπαίνουν οι τόνοι...

Στο σημείο αυτό στο ερώτημα της δασκάλας τι είδους αφίσα επιθυμούν να δημιουργήσουν τα παιδιά, στατική ή δυναμική προκρίθηκε αμέσως η δυναμική και η αδημονία άρχισε... Όμως προηγουμένως έπρεπε να γίνει σε όλα τα παιδιά κατανοητό το πώς θα δημιουργηθεί μια αποτελεσματική αφίσα. Για το σκοπό αυτό τα παιδιά της κάθε ομάδας ακολουθώντας τις οδηγίες του [4ου φύλλου δραστηριότητας](#) άνοιξαν το αρχείο «Σχολικός εκφοβισμός – Αφίσες.doc» (βλ. συνοδευτικό υλικό). Κατόπιν παροτρύνθηκαν να παρατηρήσουν εκεί κατάλληλες για τη συζήτηση του μαθήματος αφίσες και να εξαγάγουν υποθέσεις για τα δομικά στοιχεία μιας αποτελεσματικής αφίσας. Τα παιδιά παρατήρησαν τις αφίσες και σταδιακά αναδείχθηκαν τα κοινά δομικά στοιχεία, δηλαδή τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της αποτελεσματικής αφίσας. Μέσω των στρατηγικών της επαναδιατύπωσης και της επέκτασης των μαθητικών παρατηρήσεων ισχυροποιήθηκαν πληροφορίες που αφορούσαν στο κεντρικό μήνυμα της αφίσας, που πρέπει να είναι σύντομο, άμεσο και περιεκτικό, καθώς και στα περιφερειακά μηνύματα, που πρέπει να ταιριάζουν με τη θεματική της. Επιπλέον εστιάστηκε η προσοχή στα γραφικά, στον σχεδιασμό, στην εμφάνιση, στην οργάνωση και στη σωστή διανομή των πρόσθετων στοιχείων, ώστε να αναδειχθεί η αισθητική ισορροπία και το ότι όλα συνεισφέρουν στην επεξήγηση του προβαλλόμενου μηνύματος. Τέλος τα παιδιά ανοίγουν και πάλι το αρχείο «Αφίσα.isf» και οργάνωσαν τις νέες πλέον πληροφορίες, που αφορούσαν στα μυστικά (δομικά στοιχεία) μιας αποτελεσματικής αφίσας στον ημιδομημένο εννοιολογικό χάρτη:

«Τα παιδιά συμπληρώνουν τον εννοιολογικό χάρτη με τα μυστικά μιας αποτελεσματικής αφίσας»

Η εκπαιδευτικός επισημαίνει στα παιδιά ότι όλες αυτές οι νέες πληροφορίες θα τους είναι απαραίτητες, αφού στο επόμενο μάθημα η κάθε ομάδα θα δημιουργήσει τη δική της δυναμική αφίσα με θέμα: «Όχι στη βία, ναι στη φιλία για να ξαναγεμίσει η ζωή με χρώματα».

Στην παρούσα φάση η αποτελεσματικότητα του σεναρίου αξιολογήθηκε από το αν κατάφεραν τα παιδιά να πολλαπλασιάσουν τις στιγμές φιλίας σε μια σύντομη χρονική περίοδο. Όσον αφορά στην οικοδόμηση των νέων γνώσεων γύρω από την αφίσα, η αξιολόγηση πραγματοποιήθηκε και πάλι μέσω της συμπλήρωσης του εννοιολογικού χάρτη.

10η & 11η διδακτική ώρα

Στο συγκεκριμένο μάθημα όπως ήταν αναμενόμενο κορυφώθηκε το ενδιαφέρον και η προσμονή των παιδιών για τη δημιουργία της αφίσας. Στην αρχή παρακολούθησαν μέσω βιντεοπροβολέα ένα αρχείο βίντεο με τίτλο [«φιλία...όσα δεν έχω εκφράσει με λόγια»](#). Τους προσέλκυσε την προσοχή. Το παρακολούθησαν.

Στη συνέχεια η εκπαιδευτικός τους ανακοίνωσε ότι θα γνωρίσουν ένα λογισμικό μέσω του οποίου θα δημιουργήσουν τη δυναμική τους αφίσα με θέμα: «Όχι στη βία, ναι στη φιλία για να γεμίσει η ζωή με χρώματα». (Όπως αναφέρθηκε και στην ενότητα «Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή», στον συνοδευτικό φάκελο του σεναρίου συμπεριλαμβάνεται και αρχείο με αναλυτικές βήμα προς βήμα οδηγίες για εγγραφή εκπαιδευτικού και μαθητικών ομάδων στο [περιβάλλον δημιουργίας δυναμικής αφίσας](#). Η εκπαιδευτικός εκ των προτέρων είχε δημιουργήσει τους λογαριασμούς των ομάδων. Το όνομα και ο κωδικός εισόδου της κάθε ομάδας καταγράφηκαν σε ξεχωριστό χαρτί προκειμένου να διανεμηθούν στις ομάδες για να μπορούν τα παιδιά να συνδεθούν στο περιβάλλον του Glogster).

Καταρχήν ο/η εκπαιδευτικός παρότρυνε τα παιδιά, αφού θυμηθούν τα μυστικά μιας αποτελεσματικής αφίσας (μπορούσαν, αν ήθελαν, να επισκεφθούν και το σχετικό εννοιολογικό χάρτη), να συζητήσουν για λίγο στην ομάδα τους για το πώς θα

«στήσουν» την αφίσα τους και τι θα περιλαμβάνει αυτή. Τους επισήμανε ότι το προτεινόμενο θέμα υποδεικνύει και το σχετικό περιεχόμενο της αφίσας. Επίσης τους είπε να ακολουθήσουν τις οδηγίες του [5ου φύλλου δραστηριότητας](#), να επισκεφθούν τον φάκελο «Υλικό για δυναμική αφίσα» (βλ. συνοδευτικό υλικό), και, αφού ανατρέξουν στα αρχεία του, να σταχυολογήσουν ιδέες για το τι θα βάλουν στη δική τους. Ακόμη, τους είπε ότι εκεί υπήρχε καταχωρημένο και το βίντεο που είδαν στην αρχή του μαθήματος και τα άλλα που είχαν δει τις προηγούμενες μέρες. Μετά την ολιγόλεπτη συζήτηση των παιδιών στις ομάδες, η εκπαιδευτικός αξιοποιώντας το πρόγραμμα διαχείρισης τάξης (<http://www.faronics.com/en-uk/products/insight/>) που ήταν ήδη εγκατεστημένο στο εργαστήριο του σχολείου θέλησε να κάνει επίδειξη χρήσης του περιβάλλοντος του *Glogster* για διευκόλυνση των παιδιών. Διαπιστώθηκε όμως ξαφνικά ότι, ενώ γινόταν η σύνδεση στο περιβάλλον του *Glogster*, δεν ενεργοποιούταν τα μοτίβα για τη δημιουργία αφίσας. Έγινε αποσύνδεση και εκ νέου σύνδεση με το ίδιο αποτέλεσμα. Όλα τα παιδιά περίμεναν με ανυπομονησία... δοκιμάστηκε η σύνδεση από έναν άλλο Η/Υ και έγινε κανονικά. Τελικά δεν ήταν εγκατεστημένο στον προηγούμενο Η/Υ το πρόγραμμα FlashPlayer και αυτό δημιουργούσε το πρόβλημα. Κανείς και καμιά όμως δεν ήταν διατεθειμένος/η βέβαια να παραιτηθεί από τη δημιουργία της δυναμικής αφίσας. Οπότε τα παιδιά εκείνης της ομάδας μοιράστηκαν στις υπόλοιπες διαμοιράστηκαν και οι κωδικοί πρόσβασης στην κάθε ομάδα, τα παιδιά επισκέφτηκαν [τον δικτυακό τόπο δημιουργίας δυναμικής αφίσας](#) και έκαναν επιτέλους σύνδεση. Είχαν όμως περάσει σχεδόν είκοσι λεπτά... Για τον λόγο αυτό η εκπαιδευτικός είπε φωναχτά και γρήγορα τι περίπου έγραφε το φύλλο εργασίας και μετά έδωσε την οδηγία στα παιδιά να αρχίσουν να φορτώνουν τις επιλογές τους (βίντεο, εικόνες, συνθήματα) στη δυναμική τους αφίσα *κυρίως πειραματιζόμενα* και λιγότερο με τη συνδρομή των οδηγιών του φύλλου εργασίας. Η εξέλιξη ήταν άκρως ανταποδοτική. Τα παιδιά γρήγορα αυτονομήθηκαν και άρχισαν να γράφουν κεντρικά μηνύματα και βρήκαν τον τρόπο να φορτώνουν βίντεο, εικόνες, συνθήματα στη δυναμική τους αφίσα. Τα κατάφεραν τελικά πολύ καλά στα

προτεινόμενα χρονικά πλαίσια. Η ικανοποίηση και η χαρά ήταν μεγάλες, γιατί άμεσα άρχισαν να προχωρούν μόνα τους βοηθούμενα το ένα από το άλλο και αναφωνάζοντας τη δασκάλα τους για να δείξουν την κάθε επιτυχία τους. Εσπευσμένα το κείμενο χαρακτηρίστηκε πολυτροπικό κείμενο και εξηγήθηκε από την εκπαιδευτικό. Όλοι και όλες διέθεσαν λίγο χρόνο από το διάλειμμά τους για να δουν την αφίσα της κάθε ομάδας.

Στην παρούσα φάση κυρίως η δημιουργία της αφίσας αποτέλεσε τον τρόπο αξιολόγησης των παιδιών. Επίσης το ότι κατάφεραν τα παιδιά να ξεπεράσουν τον περιορισμό του χρόνου ως εμπόδιο να δοκιμάσουν, να αυτονομηθούν και να πράξουν τελικά το επιθυμητό έργο, όλα αυτά, ήταν ένας ακόμη τρόπος αξιολόγησής τους.

«Οι δυναμικές αφίσες εκτυπώθηκαν και αναρτήθηκαν στο χώρο του σχολείου»

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ Α΄:

Άραγε ξεθωριάζουν τα χρώματα της σχολικής ζωής;

Ημερομηνία:

Όνομα:

Στο σχολείο δεν αποκτούμε μόνο γνώσεις

Αποκτούμε και φίλους

πολλές φορές παντοτινούς!

Με τους φίλους η ζωή και το σχολείο

μεταμορφώνονται

και μαζί τους γεμίζει με χρώματα

η κάθε μικρή και φευγαλέα στιγμή!

Στιγμές...

Φιλίες...

Χρώματα...

η ζωή...

Στη ζωή κανείς δεν είναι ίδιος με τον άλλο

Είμαστε διαφορετικοί και αυτή είναι η ομορφιά

Κάποιοι κάνουν φίλους πιο δύσκολα...

τους συντροφεύει η μοναξιά...

Οι άνθρωποι φοβούνται το διαφορετικό,

γιατί δεν το καταλαβαίνουν

και γι' αυτό δεν το αποδέχονται.

Τότε γίνονται σκληροί και πολλές φορές βίαιοι

Η βία έχει πολλά πρόσωπα και ξεθωριάζει τα χρώματα της ζωής

Κάνει τις στιγμές να μοιάζουν αιώνες

Πικρές στιγμές που πληγώνουν

Αφήνουν πληγές που δεν κλείνουν ποτέ...

Εκτός αν....εμφανιστεί

ένας άγγελος

ένας φίλος... που δε φοβάται το διαφορετικό,

γιατί βλέπει την ομορφιά του!

Τότε η ζωή ξαναγεμίζει χρώματα

γίνεται όμορφη!

Και τώρα σκέψου:

Όλα τα χρώματα είναι διαφορετικά

Μερικά τα προτιμάς περισσότερο από τα άλλα

Όλα όμως είναι σημαντικά και απαραίτητα!

Το ίδιοι και οι άνθρωποι!

Προσπάθησε να μην ξεθωριάσεις ποτέ τα χρώματα της ζωής!

(Κείμενο που συνοδεύει το βίντεο:

[Για να μη χαθούν τα χρώματα...](#))

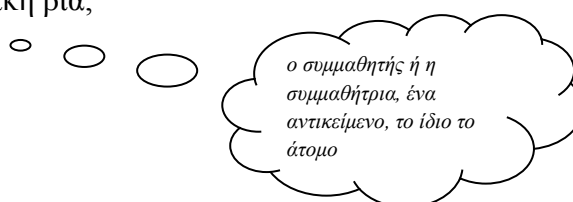

1. Να ξαναδιαβάσετε σιωπηλά τα παραπάνω λόγια.
2. Να χρωματίσετε τα λόγια που σας αγγίζουν περισσότερο ή που κατά τη γνώμη σας δηλώνουν σημαντικά μηνύματα στο κείμενο. Να προσπαθήσετε το χρώμα της επιλογής σας να συνδυάζεται με το νόημα των λόγων. Να μπορείτε να αιτιολογείτε προφορικά τον συνδυασμό αυτό. Μπορείτε να προχωρήσετε και σε επιπλέον μορφοποιήσεις: αλλαγή γραμματοσειράς, έντονα γράμματα.
3. Σε ποιο θέμα αναφέρεται το παραπάνω βίντεο; Τι είναι κατά τη γνώμη σας ο σχολικός εκφοβισμός; Με τι τρόπους εκδηλώνεται; Δηλαδή, ποιες είναι οι μορφές του; (καταγραφή των μαθητικών απόψεων στον πίνακα, ή στον διαδραστικό πίνακα, ή στο έντυπο φύλλο δραστηριοτήτων)

Σχολικός εκφοβισμός και βία- Κρατώ σημειώσεις:
Μορφές του σχολικού εκφοβισμού και βίας – Κρατώ σημειώσεις:

4. Να επισκεφτείτε τον δικτυακό τόπο «Το χαμόγελο του παιδιού» και ειδικότερα την ιστοσελίδα για τον [σχολικό εκφοβισμό](#). Να πλοηγηθείτε στην ιστοσελίδα, να διαβάσετε με προσοχή το κείμενο και να διερευνήσετε αν οι παραπάνω απόψεις σας είναι σωστές και πλήρεις. Κατά τη γνώμη σας μπορούμε να εμπιστευθούμε τις πληροφορίες που παίρνουμε από αυτή τη ιστοσελίδα;
5. Ποιες είναι οι διαφορές του σχολικού εκφοβισμού από τα απλά πειράγματα; Ποιος μπορεί να είναι ο αποδέκτης μιας πράξης βίας; Πότε μια πράξη θα τη χαρακτηρίσουμε ως ενδοσχολική βία;

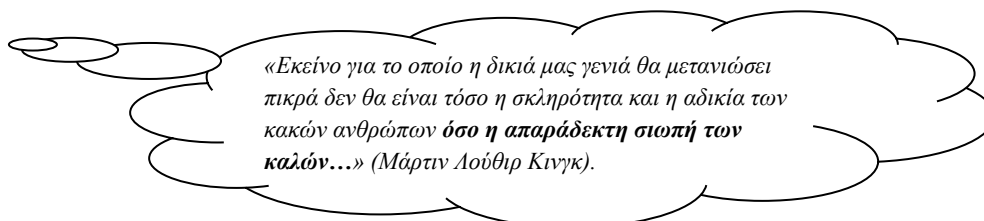
6. Από τον φάκελο «Τότε η ζωή ξαναγεμίζει χρώματα», που βρίσκεται στα «Έγγραφα», να επιλέξετε το αρχείο «Σχολικός εκφοβισμός.isf» (βλ. συνοδευτικό υλικό). Αξιοποιώντας τη συζήτηση της τάξης και τις πληροφορίες που διερευνήσατε να τις οργανώσετε συμπληρώνοντας τον ημιδομημένο εννοιολογικό χάρτη.

ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ Α΄:

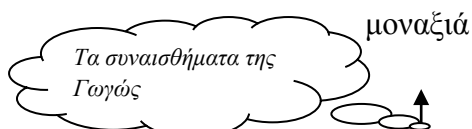
ΧΡΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ. ΧΡΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΡΟΛΟΙ.

1. Να παρακολουθήσετε το αρχείο βίντεο με τίτλο [«Το αηδόνι»](#)
 - Τι σας έκανε εντύπωση; Τι αντιμετώπισε η Γωγώ στο καινούριο σχολείο; Πώς θα ονομάζατε αυτό που αντιμετώπισε; Με ποια μορφή παρουσιαζόταν; Ποιες άλλες μορφές υπάρχουν;
 - Γιατί τα παιδιά δεν αποδέχονται τη Γωγώ; (διαφορετική)
 - Υπάρχουν αρκετά παιδιά σε αυτό το βίντεο που δε φαίνεται να κάνουν κάτι «κακό» στη Γωγώ. Τι κάνουν κατά τη γνώμη σας; Πώς θα χαρακτηρίζατε αυτά τα παιδιά; Σε ποιο ρόλο εμπλέκονται; (παρατηρητή).

- Τελικά τι συνειδητοποίησαν τα υπόλοιπα παιδιά της τάξης όσον αφορά στην καινούρια τους συμμαθήτρια, τη Γωγώ; Τι σημαίνουν τα λόγια «και όταν λάλησε, όλα τα άλλα σώπασαν...»;
2. Να δημιουργήσετε η κάθε ομάδα μια χρωματική παλέτα με τα συναισθήματα που κατά τη γνώμη σας ένιωθε η Γωγώ από την πρώτη στιγμή που διάβηκε την αυλόπορτα του νέου σχολείου μέχρι τη στιγμή που κατέβηκε από τη σκηνή. Να αιτιολογήσετε προφορικά τις επιλογές σας. Ύστερα να επιλέξετε το κάθε τετράγωνο σχήμα και χρησιμοποιώντας το εργαλείο του κουβά

να γεμίσετε με χρώματα και συναισθήματα την παλέτα σας.

--	--	--	--	--	--

συναίσθημα

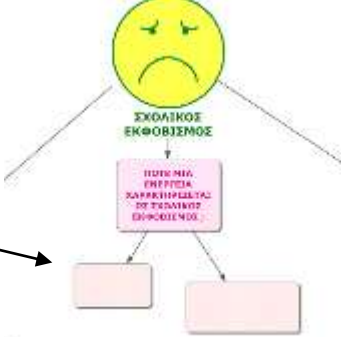
3. Να πάτε στον γνωστό φάκελο «Τότε η ζωή ξαναγεμίζει χρώματα» και να ανοίξετε το αρχείο «Άλλη μια ιστορία.doc» (βλ. συνοδευτικό υλικό). Να διαβάσετε την ιστορία και να συζητήσετε όλοι/ες μαζί τα ερωτήματα της διπλανής σελίδας και επιπλέον τα εξής:
 - Σε ποιους ρόλους εμπλέκονται οι πρωταγωνιστές της; (θύτη, θύματος)
 - Τι σημαίνουν κατά τη γνώμη σας οι λέξεις *θύτης* και *θύμα*; Να επιβεβαιώσετε τη σημασία τους επισκεπτόμενοι το λεξικό της [«Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα»](#). Να κάνετε το ίδιο και για τον όρο «*παρατηρητής*».
 - Γιατί τα παιδιά δεν αποδέχονται τον Γιώργο, τη Μαρία, τον Νάκο; (διαφορετικοί)
 - Ποιοι κατά τη γνώμη σας είναι οι παράγοντες που οδηγούν ένα παιδί να γίνει θύμα; Να μελετήσετε και τα αποτελέσματα μιας έρευνας που δημοσιεύτηκε [σε μια ηλεκτρονική εφημερίδα](#). (Να επιλέξετε την τρίτη καρτέλα «Θυματοποίηση»). Τι θέση κατέχει ο παράγοντας «εθνικότητα» σύμφωνα με την έρευνα; Τι σημαίνει αυτό; Κατά τη γνώμη σας είναι έγκυρη η ιστοσελίδα που επισκεφτήκατε;
 - Κρίνετε ότι η Μαρία λύνει το πρόβλημα με τη σιωπή της; Ισχύει σε αυτή την περίπτωση κατά τη γνώμη σας η γνωστή ρήση «η σιωπή είναι χρυσός»;

- Αν η Μαρία ή η Γωγώ ή εσείς δε θέλετε να μιλήσετε για το πρόβλημα βίας που αντιμετωπίζετε ούτε σε συμμαθητή ή συμμαθήτρια ούτε στο/στη δάσκαλο/α ούτε στους γονείς, υπάρχει κάποιος άλλος τρόπος για να βοηθηθείτε;
- Τι είναι [οι τηλεφωνικές γραμμές για παιδιά και εφήβους](#); Ποιες είναι;

4. Από τον φάκελο «Τότε η ζωή ξαναγεμίζει χρώματα» να ανοίξετε πάλι το αρχείο «Σχολικός εκφοβισμός.isf». Στο σημείο που υπάρχει το βέλος να προσθέσετε 2 νέα σύμβολα, προκειμένου να καταχωρήσετε εκεί τα χαρακτηριστικά μιας πράξης σχολικού εκφοβισμού και βίας. Τον κάθε ρόλο να τον αποδώσετε και με ανάλογο χρώμα. Να ακολουθήσετε τις εξής οδηγίες:

<p>Να επιλέξετε το σύμβολο</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: 10px auto;"> <p>ΠΟΤΕ ΜΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΖΕΤΑΙ ΩΣ ΣΧΟΛΙΚΟΣ</p> </div> <p>στον ημιδομημένο εννοιολογικό σας χάρτη.</p>	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: 10px auto;"> <p>ΠΟΤΕ ΜΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΖΕΤΑΙ ΩΣ ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ ;</p> </div>
---	---

<p>Από την πάνω μπάρα εργαλείων να επιλέξετε ένα νέα σύμβολο, ανάλογα με τη θέση που επιθυμείτε να έχει στον εννοιολογικό σας χάρτη και σε σχέση πάντα με το σύμβολο που επιλέξατε στην αρχή,</p>	
<p>έτσι ώστε να δημιουργηθεί περίπου αυτό το αποτέλεσμα:</p>	

5. Να δοκιμάσετε με τον ίδιο τρόπο να δημιουργήσετε ένα νέο σύμβολο στον εννοιολογικό σας χάρτη και να σημειώσετε εκεί τηλεφωνικά νούμερα από [γραμμές βοήθειας](#)
6. Έχοντας υπόψη σας τα όσα διαβάσατε και ακούσατε, ποια κατά τη γνώμη σας είναι τα χαρακτηριστικά των *θύτη, θύματος, παρατηρητή*; Να συμπληρώσετε τους ρόλους στον εννοιολογικό σας χάρτη και κάτω από τον καθένα τα σχετικά χαρακτηριστικά επιλέγοντας το αντίστοιχο με τον ρόλο χρώμα. Με ποια γραμματική κατηγορία αποδίδετε τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του

κάθε ρόλου; Γιατί γενικά χρησιμοποιούμε επίθετα; (για να δώσουμε περισσότερες πληροφορίες για ανθρώπους, ζώα, πράγματα, καταστάσεις, ειδικότερα δε για πρόσωπα για να περιγράψουμε εσωτερικά και εξωτερικά χαρακτηριστικά). Τι είδους χαρακτηριστικά περιγράφουμε με τα επίθετα που αποδώσαμε στους θύτη, θύμα και παρατηρητή;

7. Φεύγοντας για το σπίτι στα παιδιά διανέμεται έντυπο φύλλο με αποφθέγματα υπέρ της φιλίας και κατά της βίας (βλ. συνοδευτικά αρχεία) και παρακινούνται να απομνημονεύσουν τρία-τέσσερα. Επίσης παραπέμπονται στην 6^η ενότητα του σχολικού εγχειριδίου με τίτλο «οι φίλοι μας, οι φίλες μας» και συγκεκριμένα [στη σελίδα με τίτλο «Οι φίλοι τραγουδούν» \(μαντινάδες για τη φιλία\)](#). Μπορούν και από κει να απομνημονεύσουν κάτι. Ο/η εκπαιδευτικός τους επισημαίνει ότι αυτό το υλικό μπορεί να το αξιοποιήσουν και στη δημιουργία αφίσας.

ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ Γ΄

ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ – ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ – ΖΩΓΡΑΦΙΕΣ –ΧΡΩΜΑΤΑ

1. Είσαι φέτος μαθητής/-τρια της Ε΄ Δημοτικού. Να σκεφτείς τις σχέσεις σου και τις φίλιες σου στα μαθητικά σου χρόνια. Υπάρχει κάτι που σε πλήγωσε και σε στεναχώρησε; (φέτος ή παλιότερα). Μπορείς να το αφηγηθείς γραπτά με λίγα λόγια; Τι ένιωσες; Με ποια εικόνα και με τι χρώματα θα απέδιδες την εμπειρία και τα συναισθήματά σου; Να κάνεις την παρακάτω δραστηριότητα:

<p>Κάτι που με πλήγωσε στις σχέσεις μου με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριες μου στο σχολείο.</p>	<p>Αποδίδω με ζωγραφική και χρώματα την εμπειρία μου και τα συναισθήματά μου</p>
---	---

		
<p>Ευρωπαϊκή Ένωση Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο</p>	<p>ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ</p>	<p>ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
<p>Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>		

<p>Τι συναισθήματα μου δημιούργησε; Γιατί;</p>	
---	--

Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να σκανάρει τις ζωγραφιές των παιδιών και να δημιουργήσει έναν υποφάκελο με αυτές. Ίσως τις χρειαστούν ως υλικό για τη δυναμική αφίσα...

ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ Δ΄

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΦΙΣΑ

Ημερομηνία:

Όνομα:

1. Τι είναι η αφίσα; Να συζητήσετε το ερώτημα στην ομάδα σας και να δοκιμάσει η κάθε ομάδα να δώσει τον δικό της ορισμό.

2. Να επισκεφτείτε η κάθε ομάδα το λεξικό της Πύλης και να τον επιβεβαιώσετε. Από το φάκελο «Για να μην χαθούν τα χρώματα» να ανοίξετε το αρχείο «ΑΦΙΣΑ.isf» και να κάνετε εκεί αντιγραφή/επικόλληση τον ορισμό.
3. Ποια είδη αφίσας υπάρχουν; Για να απαντήσετε στο ερώτημα αυτό, να ξαναδιαβάσετε τον ορισμό της αφίσας και να μεταβείτε και [σε αυτόν τον δικτυακό τόπο](#). Ποια διάκριση όσον αφορά στην αφίσα προτείνουν οι δημιουργοί του δικτυακού τόπου; Σε κάθε περίπτωση μπορούμε να εμπιστευθούμε τις πληροφορίες τους; Να τις ανακοινώσετε στην ολομέλεια τις απαντήσεις σας. Κατόπιν να ανοίξετε το αρχείο «ΑΦΙΣΑ.isf» και να συμπληρώσετε τον εκεί εννοιολογικό χάρτη.
4. Πώς θα δημιουργήσουμε μια αποτελεσματική αφίσα; Να ανοίξετε η κάθε ομάδα το αρχείο: «Σχολικός εκφοβισμός – Αφίσες». Να παρατηρήσετε

προσεκτικά τις αφίσες. Να εντοπίσετε τα δομικά στοιχεία της αφίσας συζητώντας στην ολομέλεια τα παρακάτω ερωτήματα:

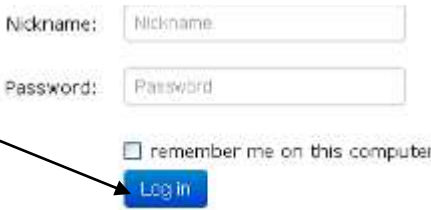
- Πώς θα χαρακτηρίζατε το κεντρικό μήνυμα κάθε αφίσας; (*άμεσο, σύντομο, περιεκτικό*). Να παρατηρήσετε τα γραφικά του στοιχεία.
 - Υπάρχουν άλλα μηνύματα στις αφίσες; Πώς λέγονται; (*περιφερειακά μηνύματα*). Τι σχέση έχουν με το κεντρικό μήνυμα; Να παρατηρήσετε τα γραφικά τους στοιχεία.
 - Οι δύο τελευταίες αφίσες είναι πιο «πυκνογραμμένες». Να εστιάσετε την προσοχή σας στην οργάνωση και στη διανομή μηνυμάτων και εικόνων. Τι παρατηρείτε;
5. Στη συνέχεια να συμπληρώσετε στον εννοιολογικό χάρτη «Τα μυστικά της αφίσας» αφού ανοίξετε και πάλι το αρχείο «ΑΦΙΣΑ.isf».

ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ Ε΄

«ΟΧΙ ΣΤΗ ΒΙΑ. ΝΑΙ ΣΤΗ ΦΙΛΙΑ ΓΙΑ ΝΑ ΞΑΝΑΓΕΜΙΣΕΙ Η ΖΩΗ ΜΕ ΧΡΩΜΑΤΑ»

1. Να παρακολουθήσετε το αρχείο βίντεο με τίτλο: «φιλία... όσα δεν έχω εκφράσει με λόγια».
2. Να ξαναθυμηθείτε τα μυστικά μιας αποτελεσματικής αφίσας και να συζητήσετε στην ομάδα πώς θα «στήσετε» την αφίσα σας. Να μεταβείτε στη θέση «Έγγραφα», στον φάκελο «Τότε η ζωή ξαναγεμίζει χρώματα» και στον υποφάκελο «Υλικό για δυναμική αφίσα». Να ανατρέξετε στα αρχεία του και να πάρετε ιδέες για το πώς θα εμπλουτίσετε τη δυναμική σας αφίσα.
3. Να ακολουθήσετε τις παρακάτω οδηγίες, για να δημιουργήσει η κάθε ομάδα την αφίσα αξιοποιώντας και υλικό από τον υποφάκελο «Υλικό για δυναμική αφίσα». Τέλος η κάθε ομάδα να παρουσιάσει την αφίσα της στην ολομέλεια και να αιτιολογήσει τις επιλογές της. Επίσης να αναρτήσετε τις αφίσες σας στο δικτυακό τόπο του σχολείου σας.

<p>➤ Να επισκεφτείτε τον δικτυακό τόπο και να επιλέξετε LOG IN (επάνω δεξιά)</p>	
<p>➤ Να βάλετε τους κωδικούς σας και ξανά</p>	

<p>➤ Στη συνέχεια να επιλέξετε</p>	
<p>➤ Και κατόπιν το δεύτερο μοτίβο. Εδώ μπορείτε να καταχωρήσετε κεντρικό και περιφερειακά μηνύματα, αλλά και να φορτώσετε αρχεία με ήχο, εικόνα και βίντεο.</p>	
<p>➤ Για να φορτώσετε ένα αρχείο π.χ. με εικόνα επιλέγετε drop image και εμφανίζεται η γκρι εργαλειοθήκη. Επιλέγετε image και</p>	

- εμφανίζεται το διπλανό πλαίσιο. Επάνω αριστερά στη γωνία επιλέγετε upload και ακολουθείτε τη διαδρομή για να βρείτε το αρχείο με τις εικόνες π.χ. στον υποφάκελο «Υλικό για δυναμική αφίσα».

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Μια από τις μορφές του σχολικού εκφοβισμού και της βίας, που αναφέρεται μόνο ονομαστικά στο σενάριο, είναι και η ηλεκτρονική. Το θέμα της ηλεκτρονικής βίας είναι εξίσου σοβαρό και πολυδιάστατο και μπορεί να αποτελέσει από μόνο του τη θεματική ενός νέου σεναρίου στο πλαίσιο της ημιτυπικής ή της άτυπης μάθησης.

Εναλλακτικά η ανάρτηση της δυναμικής αφίσας που δημιουργείται από τα παιδιά μπορεί να γίνει και σε ένα γνωστό δικτυακό τόπο π.χ. του «Χαμόγελου του παιδιού». Σε αυτή την περίπτωση τα παιδιά μπορούν να συντάξουν και να αποστείλουν στον παραπάνω εθελοντικό οργανισμό σχετικό ηλεκτρονικό μήνυμα.

Στο υποστηρικτικό του υλικό του σεναρίου αναφέρεται και η ταινία του Γ. Κουφονίκου «Τα μπλε γυαλιά», η οποία μπορεί κατά περίπτωση να αξιοποιηθεί, αν υπάρχει διαθέσιμη στο σχολείο.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Σε μια γενική αποτίμηση η εφαρμογή του σεναρίου πήγε πολύ καλά. Το θέμα και τα επιλεγμένα βίντεο άγγιξαν τα παιδιά, τα οποία παρακολούθησαν κάθε μέρος του με αμείωτο ενδιαφέρον, συμμετείχαν με προθυμία σε κάθε δραστηριότητα, ενώ χαρακτηριστική ήταν η προσδοκία τους για τη δημιουργία της δυναμικής αφίσας. Το γεγονός ότι το θέμα άγγιξε τα παιδιά ισχυροποιεί την άποψη ότι καθετί που είτε τα ενδιαφέρει καίρια είτε συνάδει με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν και τους εξασφαλίζεται η δυνατότητα να ασχοληθούν μαζί του, δεσμεύει το πολύτιμο ενδιαφέρον τους και δημιουργεί πιο αποτελεσματική συνθήκη για διδασκαλία.

Η διδακτική πρακτική «παιδιά καθισμένα σε κύκλο», η εξωτερίκευση και το μοίρασμα εμπειριών και συναισθημάτων, η χρωματική απόδοση και συσχέτιση εννοιών και συναισθημάτων και η δημιουργία της δυναμικής αφίσας, είναι σημεία τα οποία αναδείχτηκαν από την εφαρμογή του σεναρίου.

Στο παρόν σενάριο τα παιδιά εύκολα οικειοποιήθηκαν τις νέες επιστημονικές έννοιες, σχολικός εκφοβισμός και βία, μορφές της όπως κοινωνική, λεκτική, συναισθηματική, σεξουαλική, ηλεκτρονική βία, θύτης, θύμα, παρατηρητής, αφίσα στατική και δυναμική. Όμως για πρώτη φορά φάνηκε να συνειδητοποιούν τα ιδιαίτερα γνωρίσματα μιας πράξης βίας. Επιπλέον αρκετές αναδιατυπώσεις χρειάστηκαν για να οικειοποιηθούν τα παιδιά τις έννοιες στατική και δυναμική αφίσα όπως επίσης και τη σημασία της φράσης «ο χρήστης αλληλεπιδρά» που υπήρχε στον ορισμό της δυναμικής αφίσας. Όσον αφορά στα δομικά στοιχεία της αφίσας το υλικό που διερευνήθηκε για να συνοικοδομηθούν κρίνεται ως αποτελεσματικό, αφού τα παιδιά με τις βοηθητικές ερωτήσεις της εκπαιδευτικού βρήκαν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του κεντρικού μηνύματος (άμεσο, σύντομο, περιεκτικό) και τη σχέση του με τα περιφερειακά, ενώ μέσω της στρατηγικής της σύγκρισης των αφισών εστίασαν στον τρόπο οργάνωσης της αφίσας και στα γραφικά της. Ωστόσο, ως επισημανθεί, ότι χρειάστηκαν και σε αυτή την περίπτωση αρκετές επαναδιατυπώσεις για να ισχυροποιηθούν οι πληροφορίες και να οικειοποιηθούν τη γνώση όλα τα παιδιά.

Όσον αφορά στα λογισμικά, τα παιδιά με ευκολία και συντομία χειρίστηκαν το Inspiration που χρησιμοποιήθηκε για τη συμπλήρωση του ημιδομημένου χάρτη. Η ευκολία και συντομία οφείλονται στο ότι α) οι χάρτες ήταν ημιδομημένοι· β) το περιβάλλον ήταν οικείο, γιατί είχε αξιοποιηθεί και σε άλλη διδακτική παρέμβαση για τα παιδιά αυτής της τάξης· γ) οι πληροφορίες που έπρεπε να συμπληρωθούν ήταν λίγες και ξεκάθαρες· δ) οι πληροφορίες αυτές είχαν ισχυροποιηθεί στη συζήτηση της τάξης και οι νέες επιστημονικές έννοιες είχαν χρησιμοποιηθεί ενσυνείδητα από τα παιδιά· ε) η καταχώρηση των εννοιών πραγματοποιούνταν άμεσα με το πέρας της

κάθε συνομιλιακής διεπίδρασης. Επιπλέον, σε όλες τις περιπτώσεις η καταγραφή και οργάνωση από τα παιδιά των νέων εννοιών στους ημιδομημένους χάρτες αφενός συνέβαλε στην οργάνωση της γνώσης και αφετέρου δημιούργησε τη δυνατότητα για αποθήκευση, επαναφορά και χρήση τους. Περιορισμό σε αυτό το σημείο δημιουργεί το γεγονός ότι αξιοποιήθηκε η trial έκδοση του λογισμικού η οποία λειτουργεί μόνο για μικρό χρονικό διάστημα. Περισσότερο επομένως αυτό είναι ένα γενικότερο πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί (άλλωστε το ίδιο ίσχυε και για το παρακάτω λογισμικό που χρησιμοποιήσαν), προκειμένου να εξασφαλιστεί απρόσκοπτα και αποτελεσματικά η δυνατότητα χρήσης των λογισμικών από τα παιδιά.

Επιπλέον, όσον αφορά στα λογισμικά, η εμπειρία κατέδειξε ότι η χρήση από τα παιδιά ενός καινούριου περιβάλλοντος για τη δημιουργία της δυναμικής αφίσας, του περιβάλλοντος του Glogster, έγινε με πολύ αποτελεσματικό τρόπο. Όπως αναλυτικά περιγράφηκε στο υποκεφάλαιο της διδακτικής πορείας, την ώρα που τα παιδιά ήταν έτοιμα να κάνουν σύνδεση στο παραπάνω περιβάλλον προέκυψε πρόβλημα το οποίο αντιμετωπίστηκε, αλλά χάθηκε χρόνος. Ωστόσο η εμπειρία αυτή δημιούργησε τη συνθήκη για να αποδειχτεί ότι τα παιδιά είναι ικανά και μπορούν να ανταποκριθούν και στη χρήση ενός λογισμικού άγνωστου σε αυτά και χωρίς οδηγίες. Άλλωστε στο τέλος ήταν όλα πολύ ικανοποιημένα. Επίσης η εμπειρία αυτή δημιούργησε τη συνθήκη για να οικειοποιηθούν τη στάση ότι και κάτω από πιο δύσκολες συνθήκες μπορούν να προχωρούν και να τα καταφέρνουν. Όσον αφορά στον/στην εκπαιδευτικό, η εμπειρία αυτή ισχυροποίησε την άποψη ότι όλα πρέπει να ελέγχονται με προσοχή μέχρι τέλους και να υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις για να μην απογοητευτούν τα παιδιά. Από την άλλη, ας επισημανθεί η αναγκαιότητα για λειτουργικές συνθήκες εργασίας.

Επιπλέον, σε ένα σενάριο με αναφορά σε ένα τόσο ευαίσθητο αλλά και επίκαιρο θέμα, όπως ο σχολικός εκφοβισμός και η βία», η όποια κριτική αποτίμηση επιθυμητό είναι να εστιάσει κυρίως στην ενδεχόμενη αλλαγή στάσεων και συμπεριφορών, στη βελτίωση των μαθητικών σχέσεων, στον περιορισμό της

επιθετικής συμπεριφοράς και των διαφόρων μορφών του σχολικού εκφοβισμού και της βίας. Αρχικά ως σημειωθεί ότι η εμπειρία έδειξε ότι ο/η εκάστοτε εκπαιδευτικός είναι αναγκαίο να διευκρινίσει στα παιδιά ότι με όσα θα πουν και θα γράψουν δεν πρέπει να στοχοποιήσουν κάποιο παιδί στην τάξη. Επίσης η εμπειρία κατέδειξε ότι ο/η εκάστοτε εκπαιδευτικός είναι θετικό να βρίσκεται σε ετοιμότητα για την αντιμετώπιση κάποιας στοχοποιητικής αναφοράς.

Η εφαρμογή κατέδειξε ότι πράγματι δημιουργήθηκαν στην τάξη οι συνθήκες της ασφάλειας και της εμπιστοσύνης οι οποίες ευνόησαν με τη σειρά τους την εξωτερίκευση και συζήτηση τόσο των μικρότερων όσο και των πολυπλοκότερων αρνητικών εμπειριών που έχουν ή είχαν τα παιδιά αυτής της τάξης. Επίσης, φάνηκε να ενισχύεται η διαπροσωπική επικοινωνία τόσο των παιδιών μεταξύ τους όσο και των παιδιών με την εκπαιδευτικό. Ακόμη διαφάνηκε μία βελτίωση και μια μεγαλύτερη διάθεση αποδοχής κάποιων από τα παιδιά με πιο διαφορετικές συμπεριφορές από τα υπόλοιπα και κυρίως, όπως και στο κεφάλαιο της διδακτικής πορείας καταγράφηκε αναλυτικά, τα παιδιά συνειδητοποίησαν συζητώντας μια σειρά από μικρά μέτρα που μπορούν να έχουν στο νου τους κάθε φορά που πρέπει να διαχειριστούν τις μορφές του ενδοσχολικού εκφοβισμού και της βίας.

Άρα, στην παρούσα τάξη που εφαρμόστηκε το σενάριο, η εμπειρία έδειξε ότι η όλη διαδικασία ήταν διαχειρίσιμη, χρήσιμη, συνέβαλε στην προώθηση μιας ουσιαστικής συζήτησης και έθεσε ίσως και ένα πλαίσιο για υιοθέτηση στάσεων και συμπεριφορών που προετοιμάζουν τα παιδιά για την αποδοχή και τη θετική αποτίμηση του «διαφορετικού».

Τέλος, όσον αφορά στη χρονική διάρκεια του σεναρίου ο χρόνος είναι ο ενδεδειγμένος. Το σενάριο ολοκληρώθηκε σε 11 διδακτικές ώρες. Δεν πραγματοποιήθηκε το τμήμα του σεναρίου που αφορούσε στην κριτική προσέγγιση του ερωτήματος «Γιατί βία;» λόγω έλλειψης χρόνου.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κωτσάκης, Δ., Ε. Μουρελή, Ι. Μπίμπου & Ε. Μπουτουλούση. 2010. *Αναστοχαστική πράξη. Ο αποκλεισμός στο σχολείο*. Αθήνα: νήσος.

Ματσαγγούρας, Η. 2004. *Κειμενοκεντρική προσέγγιση του γραπτού λόγου*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Συμεωνίδου, Λ. 2013. *Η επίδραση της τηλεόρασης και των ηλεκτρονικών παιχνιδιών στην επιθετικότητα και στη βία*. Παρουσίαση σε ημερίδα που διοργανώθηκε τον Μάρτιο του 2013 στο 34^ο Δημοτικό Σχολείο Θεσσαλονίκης.

Τσιάντης, Γ. (Επιμ.). 2010. *Δραστηριότητες στην τάξη για την πρόληψη του εκφοβισμού και της βίας μεταξύ των μαθητών*. Εγχειρίδιο εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Χολαργός: Ε.Ψ.Υ.Π.Ε.

Φιλιππάκη-Warburton, Ε., Γ. Κοτζόγλου, Μ. Γεωργιαφέντης & Μ. Λουκά. Γραμματική Ε΄ & ΣΤ΄ Δημοτικού. ΙΓΥΕ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Το συνοδευτικό υλικό των σεναρίων περιλαμβάνει:

- Τα φύλλα εργασίας
- Τα αρχεία «Σχολικός εκφοβισμός» και «Αφίσα» που έχουν διαμορφωθεί στο περιβάλλον του λογισμικού Inspiration
- Το αρχείο «Σχολικός εκφοβισμός-αφίσες»
- Το αρχείο «Οδηγίες για το Glogster.edu»
- Το φάκελο με το «Υλικό για δυναμική αφίσα»
- Το αρχείο «Η επίδραση της τηλεόρασης και των ηλεκτρονικών παιχνιδιών στην επιθετικότητα και στη βία» ως ενημερωτικό υλικό για τον εκπαιδευτικό